ҲУР ДИЁРИМ ЖАҲОНГА ЧИҚДИ!

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ва САНЪАТИ

اوزبیکستان ادبیاتی وصنعتی

МУСТАҚИЛ ҲАФТАЛИК ГАЗЕТА

1992 ЙИЛ, 6 МАРТ, № 10 (3166) ЖУМА

ҚУВОН ЎЗБЕК, ҚУЛОЧИНГ ЁЗ

Биҳамдуллоҳ, етиб келди бугун манзилга карвоним,
Етишди элга истиқлол, етишди дардга дармоним,
Қарамликдан қутулдим, кетди қуллик, битди армоним,
Қуёшдек кўкка талпинди, азизлар, шу дилу жоним,
Бугун оламга юз очди қуёшли Ўзбекистоним!

Қувон, ўзбек, қулочинг ёз, жаҳонга шоду хуррам боқ,
Улуғбек наслидирсан, шу фалакда юлдузинг порлоқ,
Жаҳон узра кўтардинг ой-юлдузли гўзал байроқ,
Қуёшдек кўкка юксалди, ёронлар, шу дилу жоним,
Бугун оламга юз очди қуёшли Ўзбекистоним!

Жамол КАМОЛ

ИШОНЧ ВА ЭҲТИРОМ

Азиз дўстлар!

Қадрли ватандошлар!

Келгуси авлодларимиз 1992 йил 2 март баҳор кунини буюк тарихий кун деб аташлари шубҳасиз. Шу куни Ўзбекистон Бирлашган Миллатлар Ташкилотига қабул қилинди ва БМТ биноси олдида мустақил ёш суверен республиканинг давлат байроғи кўтарилди. БМТ Хавфсизлик Кенгаши ва Бош Ассамблеяси бизга буюк эҳтиром ва юксак ишонч билдирди.

Бир неча кун муқаддам Президентимиз Ислом Каримов Европада Хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашнинг Якунловчи актини имзолаб, шу тариқа Ўзбекистон халқининг тинчлик ва тотувлик ғояларига, сиёсий ва иқтисодий эркинликларга амал қилишга, инсон ҳуқуқларига тўла кафолат беришга азму қарор қилганини тасдиқлаган эди.

Ўзбекистон жаҳон ҳамжамиятига кирганлиги — республиканинг тенг ҳуқуқли ҳамкор сифатида халқаро майдонга чиққанидан дарак берувчи воқеадир. Республика мустақиллигини юздан ортиқ давлат тан олди ва у билан ҳамкорлик қилишга, иқтисодий ва маданий муносабатларни ривожлантиришга тайёр эканини изҳор қилди. Бизнинг олдимизда ҳар томонлама алоқалар ўрнатиш ва мустаҳкамлаш учун дунё йўли кенг очилди, бу эса Ўзбекистон халқларига ҳозирги қийинчиликларни бартараф этиш, яқин келажакда республикада яшаб турган барча миллат ва элатлар турмушини муносиб даражага кўтаришни таъминлаш имконини беради.

Баҳор — ҳаёт янгиланишининг рамзи, шу боисдан муқаддас Наврўз арафасида Ўзбекистоннинг кўп асрлик тарихида янги саҳифа очилганлиги таҳсинга сазовордир.

Баҳор — умидлар куртак ёзадиган давр, бинобарин, халқимиз республика учун ажойиб истиқболлар очган айни шу баҳордан эътиборан ўз орзу-умидларини фароғат, тинчлик, тотувлик ва дўстлик ҳукм сурган ўлкани келажак авлодлари қўлига топшириш билан боғламоқда.

Дўстлар, олис ва яқин мамлакатлардаги ватандошларимиз, сизларни Ўзбекистон ҳаётидаги тарихий воқеа билан астойдил муборакбод этамиз. Сизларга чин кўнгилдан сиҳат-саломатлик ва бахт-саодат тилаймиз. Ватан равнақи йўлидаги муштарак ишимизда муваффақиятлар ёр бўлсин.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РАЁСАТИ

Ҳамроқул АСҚАР

АЁЛНИ АРДОҚЛА

«Жаннат оналарнинг оёғи остидадир...»
Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи вассаллам ҳадисларидан

Аёлни ардоқла кўзларингга сурт,
Унинг ул покиза бармоқларини,
Аёлни ардоқла кўз ёшдан арит
Худо ёрлақаган яноқларини.

Аёлни ардоқла, кўнглига қара —
Аяма ер юзин гавҳарларини,
Ҳофиздай танти бўл, холига бахш эт—
Дунёнинг энг гўзал шаҳарларини.

Аёлни ардоқла, кўкларга кўтар —
Самонинг энг тоза кенгликларига.
Аёл иззатини қилмаса агар,
Ишонма ёлғончи тенгликларига.

Оналар пойига поёндоз айла,
Жаҳон салтанатин байроқларини.

Аёлни ардоқла, саждагоҳ деб бил —
Пайғамбар сиғинган оёқларини.

Онам де, синглим де,
ёрим де — ёлбор.
Эзгу оятларни пичирлаб лабинг.
Шунда — кўкрагингдан тарқалиб
ғубор —
Меҳру муҳаббатдан пок бўлар
қалбинг.

4 БЕТ.

Эмин УСМОН ҲОЖИ

РАМАЗОН

«Эй мўъминлар! (Гуноҳдан) сақланишинглар учун аввалгиларга фарз қилингандек сизларга ҳам рўза фарз этилди. (Фарз қилинган рўза) саноқли кунлардир, кимки касаллиги туфайли ёки сафарда бўлиб (тутолмаса) қазосини бошқа кунларда тутсин (қарилиги ёки хасталиги туфайли рўзадан қийналадиган кишилар тутолмаса (ҳар куни) бир мискин тўйгудек овқат фидя бермоғи лозим. Кимки фидяни (белгиланган миқдордан) ортиқ берса, ўзига яхши. Билсангиз рўза тутиш сизлар учун (оғзи очиқ юриш ёки фидя беришдан) яхшироқдир. («Бақара» сураси, 184-оят).

Рўзанинг сим-сиёҳ кечаларида Аллоҳдан сенга мағфират тилаб дуолар қиламан, ўтганларга ҳам, тирикларга ҳам яхши тилаклар тилайман. Рўзанинг кечалари бир тутам, кундузлари эса узундан узун. Биз мана шу ёруғ кунларда ҳалол меҳнат қилишга, кечалари эса, ибодат билан машғул бўлишга буюрилганмиз. Афсуски, кўпинча биз ожиз бандаларнинг бунга тоқати етмайди; уйқунинг лаззатларидан воз кечолмаймиз, очликдан силламиз қуриб қолаётгандек туюлади. Ваҳоланки, парвардигор «Бақара» сурасининг 184-оятида бандаларининг тоқати етмайдиган ишларни буюрмаслигини таъкидлайди. Рўза кечаларида киши кўнглида ғалати бир умидворлик, кўтаринкилик туяди, хаёллари ойдинлашади, расулуллоҳга тақлидан имкони борича одамларга яхшилик қилгиси, хайр-эҳсон улашгиси келади. Саҳобаларнинг хотирлашича, рамазон ойида сарвари олам кечалари ибодатдан бўшамас, кундузлари муҳтожларга эҳсон бериш учун шамолдек елиб-югуриб юрар эканлар. У зоти муборакнинг умматлари бўлмиш биз гумроҳ бандалар ҳеч қачон бундай имкониятларга эга бўлмаганимиздан ўкинади киши. Ҳазрати Оиша разияллоҳу анҳонинг хотирлашларича, рамазон тунларида расулуллоҳ шу қадар кўп ибодат қилар эканларки, тик тураверганларидан оёқлари шишиб кетар экан.

Рўза ўзига тўқ одам қўл учида зўрға тирикчилик ўтказадиган муҳтожларнинг аҳволини ҳис этиши, очлик, ташналик, заифлик, бедорлик нималигини билиб қўйиши учун Аллоҳ Таоло томонидан буюрилган амал. Рўза айрим имони заиф кимсалар даъво қилганидек очлик билан даволаш усули эмас. Рўза — ибодат. Худони таниган имонли одамлар учун фарз амалларининг энг мушкули ва энг шарафлиси. Мушкуллиги шундаки, инсон табиатан қийинчиликка эмас, роҳат-фароғатга мойил, куни билан оч юриб, кечалари ибодат қилиш малол келади.

Мана шу қийинчиликларни енга олган одам тақводор ҳисобланади. «Аллоҳга тақводорлик қилинглар, билингларки, Аллоҳ тақводорлар билан биргадир», дейилади «Бақара» сурасининг 194-оятида.

Рамазон кунларининг шарофати шундаки, киши беихтиёр бир йиллик умрини сарҳисоб этади. Таровиҳ намозидан кейин, саҳарликка турган пайтларида туннинг сирли пардасига чулғанган кеча зулматига тикилганча кундалик ишларини бир-бир хаёлидан кечиради, кимга қандай яхшилик қилгани-ю, кимнинг дилини оғритгани, қайси бир ишга киришиб, қай бирига бефарқ бўлганини адолат тарозусига солади. Имонли киши учун назоратчи ёки қўриқчининг ҳожати йўқ, у ўзини ўзи кузатиб туради.

Аллоҳ Таоло: «Рўзадор мени деб еб-ичмас ва мени деб рўза тутар экан, унинг мукофотини ўзим бергайман ва ҳар бир яхшилиги эвазига ўн баробар мукофот олгусидир», дейди. Сарвари олам Тангрининг ваъдасини қувватлаб: «Рўза дўзах ўтидан асровчи воситадир. Рўза тутган киши ҳақорат сўзларни тилга олмасин, бақириб-чақирмасин, бировни масхара қилмасин. Агар бирон киши у билан уришса, рўзадор икки бор: «Мен рўзаман», десин. Аллоҳга қасамёд қилиб айтаманки, рўзадорнинг оғзидан келган бўй Аллоҳ наздида мушки анбар исидан ҳам хушбўйроқдир», деганлар. Сарвари оламдан ривоят қилинадики, жаннатда Райён исмли бир эшик бўлиб, ундан рўзани канда қилмай тутганларгина киритилади.

Рамазон пировардида мусулмонларнинг улуғ шодиёнаси — Ийди рамазон бошланади. Ҳайит куни икки ракаат намоз ўқилганидан сўнг мусулмонлар бир-бирларини табриклайдилар ва ўз шодликларини баҳам кўриш учун уйларига ошиқадилар, қариндош-уруғ, ёр-биродарларни йўқлайдилар, ўйин-томоша, меҳмондорчилик қиладилар. Оиша разияллоҳу анҳодан ривоят қилинишича, расулуллоҳ ҳайит кунлари ашула айтаётган, масжид ҳовлисида қиличбозлик, найзабозлик қилаётган одамларни қайтармаганлар, аксинча Абу Бакир Сиддиқ уларни койиганда, сарвари олам: «Эй Абу Бакир, ҳар бир қавмнинг ўз байрами бор, бу кун бизнинг байрамимиз», деганлар. Саҳобаи киромларга ҳайит кунлари қурол тақиб юриш ман этилган. Расулуллоҳ ҳайит намозига бокира қизлару ҳайз кўрган аёлларгача чиқишни, орқа сафда туриб намоз ўқишни буюрганлар. Намоздан кейин Хасти Билол билан аёллар томонга ўтиб, уларга алоҳида ваъз айтиб, насиҳат қилганлар ҳамда садақа беришга ундаганлар.

Сенинг биз бандаларинг учун аталган саодатли онларинг кўп, парвардигорим. Ўша дамларингга муносиб бўлишимизни, уларни қадрлашимизни насиб этгайсан!

Иброҳим РАҲИМ, Ўзбекистон халқ ёзувчиси

ЎЗБЕКНИНГ БАЙРОҒИ КЎТАРИЛДИ

Нью-Йоркдан хушхабар келди: Ўзбекистонимиз Мустақил давлат сифатида дунё давлатлари сафига — Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо этиб қабул қилинди. Эндиликда ҳар бир ўзбекнинг кўкрак кериб, оламаро дадил ва дангал лутф қилиб, дориломон яшашига йўл очилди. Асрлар бўйи дунё қадриятларию маданий дурдоналаридан бенасиб қилинган Ўзбекистон эндиликда дунёдаги барча эркин миллатлар билан тенг ҳуқуқда башарият меросига ворис бўлди. Эндиликда Ўзбекистон Бирлашган Миллатлар сафида бутун инсоният тақдири учун, бутун инсоният эса Ўзбекистон учун жавобгар, деб тантанали эълон қилинди.

Ўзбек миллий давлатининг бундай улуғвор замонавий меърожга чиқишидан ҳар бир ўзбекнинг боши осмонга етди. Ахир ўзбек халқи бу кунларга етгунча, миллий истиқлолга эришгунча, не-не оғир уқубат-кулфат кўрмади, қанча машаққату ғурбат тортмади. Шукрки, қурбонлар, тўкилган қон зое кетмади, охири бахайр бўлди.

Шукрки, ўзбек халқи ер юзи халқларидан, инсониятнинг маданий жараёнидан тамомила ажралиб қолгани йўқ. Башарият бунёд этган инсоният меросида бизнинг аждодларимиз қўшган бебаҳо ва беҳисоб ҳисса унутилгани йўқ. Биз ўзбеклар инсоният жамғарган барча бойликларнинг ҳақиқий меросхўри бўлганимиздан қанча мағрурлансак, уларни кўз қорачиғидай сақлаш ва тобора ривожлантиришга шунча жавобгармиз. Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо этиб қабул қилинганимиз ана шуларни тақозо этмоқда.

Жумҳуриятимизни — Ўзбекистон мустақил давлатини Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо қилиб қабул этаётганларида дунё давлатлари нималарни ҳисобга олиб, нималарга эътибор бердилар?

Авваламбор, ўзбек эли, элати, халқининг қадимдан буюклиги, қадриятлари улуғлиги, маданий меросининг беқиёслиги, буюк фарзандларининг башарият тараққиётига қўшган бебаҳо дурдоналари, буюк Ипак йўли орқали ғарб ила Шарқни улаганлиги, улуғ олиму фузалоларининг дунё тиббиёти, математикаси, фалакиёти илмига — барча дунёвий фанларни бойитишдаги ҳиссаларини ҳисобга олдилар ва уларнинг бутун дунё халқлари бойлигига айланиб қолганини тан олдилар.

Абу Али ибн Сино, Ал-Беруний, Ал-Хоразмий, Аҳмад Фарғоний, Мирзо Улуғбек, Алишер Навоий, Форобий, Имом Термизий, Имом Бухорий сингари элимиз фарзандлари умумбашарият улуғлари қаторида саналадилар. Амир Темур, Бобур Мирзоларимиз эса, оламда донг чиқарган энг олий лашкарбошилар қаторидан жой олган буюк кишилардирлар. Ўрта Осиё халқлари, шу жумладан ўзбек халқи азалдан бутун дунёнинг тан олинган яхлит бир бўлагидир.

Бир бутун дунёни парчалаб ташлаган империализмнинг Ер юзини қайта тақсимлаш учун янги урушлар чиқариш хавфи туғилган пайтларда тинчлик тарафдорлари Миллатлар Иттифоқига уюшдилар. Бирлашган Миллатлар ташкилоти иккинчи жаҳон уруши даврида халқларни фашизм балосидан сақлаб қолиш ва бутун дунёда барқарор тинчлик ўрнатиш мақсадида уруш олови ичида бунёд қилинган эди. БМТ ташаббусчиларининг фикрича, Ўзбекистон республикаси ҳам унинг ҳақиқий аъзоси бўлиши керак эди. Бу ҳақда БМТ ташаббусчилари бўлмиш Ғарб давлатлари билан СССР ўртасида битим ҳам тузилган эди.

Шу мақсадда ўша кезларда Ўзбекистон ССР ташқи ишлар вазирлиги ҳам ташкил қилинди, унинг биринчи вазири Ҳамид Олимжон бўлиши ва у БМТнинг таъсис Ассамблеясига — ялпи йиғилишига бориб нутқ сўзлаши керак эди. Афсуски, Ҳамид Олимжон бахтсиз ҳодисага учраб бевақт ҳалок бўлди, аммо унинг ўрнига Ўзбекистон ССР ташқи ишлар вазири этиб тайинланган шарқшунос олим Бобохўжаев Нью-Йоркда ўзбек халқи номидан нутқ сўзлади. Бироқ ўша вақтдаги сиёсатдонлар Бирлашган Миллатлар Ташкилотига Ўзбекистон социалистик жумҳуриятини аъзоликка йўлатмадилар. Унга миллий республикалардан фақат Украина билан Белоруссия қабул қилинди. Ўзбекистон бу ташкилотга аъзо бўлиб кириши учун барча имконият муҳайё бўлган пайтларда эса, Сталиннинг туркий халқларга нисбатан тутган ишончсизлик, хавфсираш сиёсати йўл бермади.

Маълумки, Ўзбекистон иккинчи жаҳон урушида Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг эзгу ниятлари рўёбга чиқишига муносиб ҳисса қўшди. Ўзбек халқининг бир миллионга яқин фарзанди дунё халқлари озодлиги йўлида қаҳрамонона қурбон бўлди. Улуғ Ватан уруши даврида республика иқтисодиёти тамомила ғалаба фондига айланди. Унинг генерал Собир Раҳимовдай содиқ фарзандлари иккинчи жаҳон уруши ғалабасини таъминлаган ҳарбий санъат фанига катта янгиликлар киритди. Генерал Собир Раҳимовнинг Сталинграддаги тажрибасига асосланиб яратган кичик-кичик гуруҳлар билан кўча жанглари ва уйма-уй, ҳар бир қават, ҳар бир хонани эгаллаш учун жанг тактикаси, Ўрта ҳамда Полесье ботқоқликларидаги жанглар сабоқларини умумлаштириб яратган назария ва амалияси жаҳон армиялари, ҳарбий академияларида ўрганилмоқда.

Жаҳон афкор оммаси ўзбек халқи фарзандларининг Югославия тоғларида, Италия ерларида, Франция ва ҳатто Гитлер Германияси ички шаҳарларида, тутқунликдан қочиб қутилиб партизанлар сафида жанг қилгани, инсониятни озодлик, тинчлик йўлига чиқишига қўшган ҳиссасини сира унутмайди. Оврупо шаҳарларидаги музейлар ҳам бундан далолат бериб турибдилар.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти ўзбек халқининг ва ўз мустақиллигига эга бўлган Ўзбекистон давлатининг имкониятларини яхши билади. Қадим маданият вориси бўлган ўзбек халқи талантининг нималарга қодирлиги ва умуминсоният ривожига қандай бебаҳо наф келтириши жаҳонга маълум. Оврупода хавфсизлик ва ҳамкорлик Хельсинки Аҳдномасига имзо чеккан Ўзбекистон давлатининг жаҳонда хавфсизлик ва ҳамкорлик ўрнатишга ҳам сидқидилдан хизмат қилишига ишонади. Шунинг учун Ўзбекистон мустақил давлатини дунёдаги юздан ортиқ йирик давлат тан олди. Дунёдаги энг қудратли давлатлар у билан элчилар алмашиниб дипломатик муносабатлар ўрнатмоқда, савдо-сотиқ алоқалари кучаймоқда. Қадимги тарихий ипак йўли тикланиб, қайта жонланиб олтин йўлига айланиши муқаррар. Оқ-сариқ олтинларимиз, қоракўлимиз, шифобахш майизимиз яна жаҳон бозорини безатади, бизнинг бозорларимиз ҳам дунё matoларига тўлади. Бунинг учун темир парда тўсиқлари кўтарилиб, равон йўллар очиляпти.

Ўзбекистон Республикасини Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо қилиб қабул этилиши бу омилларнинг энг чўққиси бўлди. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг қирқ олтинчи ялпи йиғилиши Хавфсизлик кенгаши тавсияси билан сўзсиз ва бир овоздан Ўзбекистон Республикасини жаҳон давлатлари оиласига аъзо қилиб сайлади. Ҳозир Ўзбекистон байроғи Нью-Йоркда ҳилпираяпти. Ҳақ йўлига қарор топди. Бундан чексиз миннатдормиз!

Ўзбекистонда баҳор, юртимизда Наврўз. Гузарларимизда дарвешона қозонлари қайнаяпти, маҳаллаларга сумалак тортиляпти, тандирлардан кўк сомсалар узиляпти. Табиатда гўзал айём — баҳор байрами бошланмоқда. Ҳаётимизни эса унга ҳамоҳанг эрк байрами безади. Юртим ва юртдошларни, сизларни кўкка кўтарилган эрк байроғингиз ва байрамингиз билан яна бир бор муборакбод этаман!

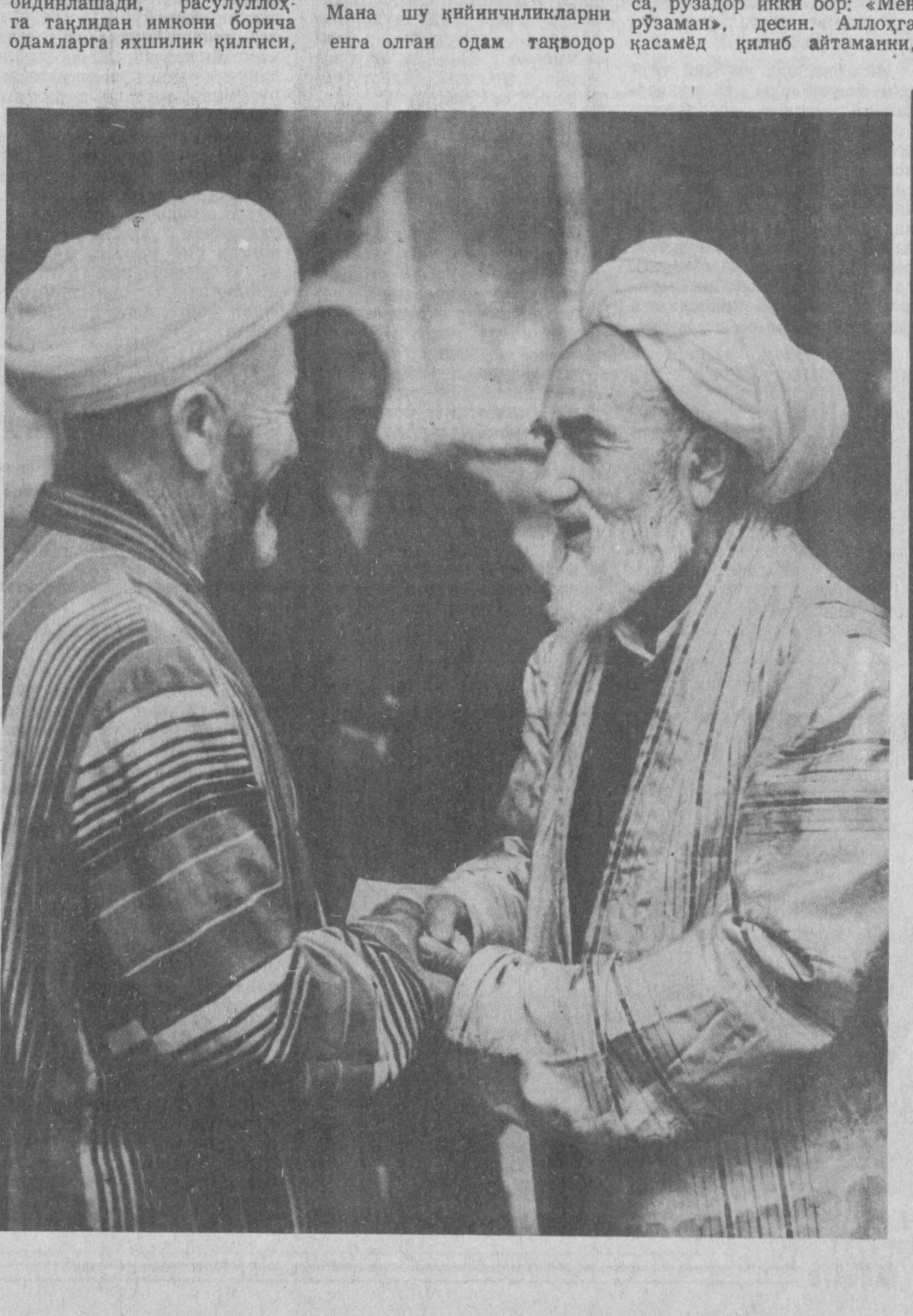

Умрнинг ёруғ дамлари ҳам кўп...

Содиқ МАҲКАМОВ сурат-лавҳаси

2-БЕТ

ҲАФТАЛИГИМИЗ ҲОМИЙСИ:
МАДАНИЯТ ВА УМУМИНСОНИЙ ҚАДРИЯТЛАР ХАЛҚ АКАДЕМИЯСИ

Хабар берилганидек, ўтган ҳафта ичи Тошкентда Санъат саройида Мовароуннаҳр мусулмонларининг бешинчи навбатдан ташқари қурултойи бўлиб ўтди. Қурултой истиқлол шароитида исломнинг вазифаларини қизғин муҳокама қилди. Шу билан бирга бу йирик ва эътиборли жамоат ташкилотининг етилиб қолган турли ташкилий ишларини батафсил кўриб чиқди. Қурултой бирлик, истиқлол, демократия шиори остида ўтди. Жаноб Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф ҳазратлари бир овоздан муфти қилиб сайландилар. Қурултойда низомнома, дастур, хулосанома (резолюция) каби муҳим ҳужжатлар қабул қилинди. Қурултойда Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон, Қирғизистон, Қорақалпоғистон қозилари, йирик уламолари, мусулмонларнинг вакиллари фаол иштирок этдилар. Қурултой ишида девон, ҳукумат идораларининг масъул ходимлари, матбуотчилар, турли мамлакатлардан келган меҳмонлар қатнашдилар. Бугун қурултойга меҳмон сифатида таклиф қилинган ҳафтанома ходимининг таассуротларини эътиборингизга ҳавола қилмоқдамиз.

ИСЛОМ ВА ИСТИҚЛОЛ

Бу марҳалада солик кўз юмса, қолур йўлдин.

НАВОИЙ

Ўзини таниган халқлар яхшилик йўлида тез бирлаша оладилар.

Бирлаша олиш шундай бир буюк неъматки, унга эришган халқни ҳеч ким ва ҳеч нарса енголмайди.

Ўз озодлиги ва давлатининг мустақиллигига эндигина эришган миллатлар ичида эски мустабид тузумлардан хийла кўп ёмон иллатлар мерос каби яшайди. Мустабид тузумлар эзилган халқларни қул сифатида тарбиялашга, улардаги барча гўзал қобилиятлар ва иқтидорларни ўлдириб, фақат қуллик ва тобелик қобилиятинигина тирик қолдиришга зўр бериб уринганлар. Қулнинг боши бирикмайди. Бирикса ҳам, тезда айрилиб кетади, деб мўлжал қилганлар.

Қарангки, шу пайтгача ҳам, яъни дунёда мустабидлик ва бошқа халқлар устидан ҳукм юргизиш қанчалар қораланганлиги, ғайриахлоқий ва ғайриинсоний ҳодиса каби баҳоланганлигига қарамасдан ҳамон шу иллат кунжида-пинжида ҳукм суришга уринувчи кучлар бор. Улар айтганларидан қолмайдилар ва ҳаммани ўз оғзиларига қаратиб ўтиришни истайдилар. Истакларини рўёбга чиқаришга уриниб, эски чириган, лекин ҳали қўл келиши мумкин бўлган дастакларни ишга соладилар.

Мустабидлар тарбиялаган қулчилик психологияси ва қулчилик қобилиятининг нозик жиҳатларидан бири шуки, у ҳаммадан бурун низолар ва турли асосли-асоссиз ихтилофларга берилувчан бўлади. Қулчилик психологияси низокорликдай даҳшатли вирусдан қутулишнинг давоси ва чорасини топган эмас. Тополмайди ҳам. Низолар қулчилик муҳитидагина етилади ва авж олади. Халқнинг шоҳ томирларини қирқадиган бу вирусни йўқотиш учун аввало қулчиликнинг ўзини бартараф қилиш зарур. Миллат ўртасидаги низолар миллий ақлиятларнинг ожизлигидан, етилмаганлигидан хуружланади.

Ихтилоф икки дўстнинг орасини бузади.

Оилани ҳаловат ва келажакдан маҳрум қилади. Ихтилоф ва турли низолар туфайли кучли халқлар кучсизга айланадилар, давлатдан путур ва баракот кетади.

Кетган баракотни қайтариб келиш жуда мушкул. Бунинг учун миллат яхшилик йўлида бирлашмоғи, ўз ақлиятини нурамас қилиб тикламоғига тўғри келади.

Бизнинг табиий инсоний қобилиятларимизни сўндириб, узоқ йиллар қуллик психологиясини сингдиришга уринган бўлсалар-да, лекин биз қул эмасмиз. Биз орамиздаги низоларни енгиб ўтоламиз ва улардан юксакроқ тура оламиз.

Мусулмонларнинг Тошкентда чақирилган навбатдан ташқари бешинчи қурултойи бошидан охиригача тўла ана шундай бирлашиш руҳида ўтди.

Бу анжуманнинг навбатдан ташқари чақирилганлигининг ўзига ҳам бир гуруҳ диндорлар ва уламолар ўртасида ихтилофлар чиққани сабаб бўлди. Бўлмаса, мусулмонлар тўртинчи қурултойи томонидан берилган ваколатларнинг тугашига ҳали яна икки йил муддат бор эди.

Анжуманда сўзлаган нотиқлардан бири: Биз бирлашишга келганмиз! — деди. У топиб айтди ва барча қозиётлар, вилоятлардан келган мингдан ортиқ вакиллар ҳамда меҳмонларнинг дилидаги фикрни ифодалади.

Ихтилофлар эса мусулмонларнинг тўртинчи қурултойи томонидан демократик йўл билан сайланган Уламолар кенгаши, Ҳайъат ва жаноб муфти ҳазратларининг олиб бораётган ишлари, сиёсатларининг баъзи жиҳатлари ва тафсилларини тўғри тушунмаслик, тўғри талқин қилмаслик орқасида юзага чиққан эди. Даъволарнинг асоссиз эканлиги турли тафтишларнинг ишончли хулосалари ва қонуний йўл билан бир эмас, бир неча бора исботланди. Шунга қарамасдан, ихтилоф чиқаришга уриниш 1992 йил январ ойигача тўхтамади.

Шунинг учун ҳам навбатдан ташқари қурултой кескин ошкоралик йўлини тутти. У ихтилофлар — ихтилоф эмас, соф маънодаги иғвогарлик ва бўҳтонга айланиб кетганлигини шафқатсизлик билан очиб ташлади. Қурултой бу асоссиз айблашлар тагида аслида ҳокимият учун кураш ва қолаверса, шу баҳонада диний бошқармани бўлиб-бўлиб ташлаш мақсадлари ётганлигини кўрсатди.

Худонинг муборак каломи шарифини ёдлаган, дилига сингдирган ва ҳар дамда уни такрорлайдиган одамларга тажовуз қилишдан оғир гуноҳ йўқ. Уларга қилинадиган бўҳтонлар ҳам шунчалар оғир. Улар томонидан бўладиган бўҳтонларнинг гуноҳини ва зулмини эса ўлчашга тош йўқ. Шундай экан, вужудларига Қуръони карим ва гўзал ҳадисларни ёзган кишилар ўртасидаги турли ифтиролар, келишмовчиликлар, буларнинг бутун куч-қувватни қирқадиган низоларга айланиши халқ ўртасида бениҳоя нохуш таассуротлар қолдиради. Унинг кўнглини чўктиради.

Шуни теран англаган қурултой барча ихтилофларнинг ярасини очиб ташлаб узил-кесил даволаш йўлини тутди.

Қурултойда Уламолар кенгаши номидан жаноб муфти Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф ҳазратлари ҳисобот бердилар. Диний бошқарма фаолияти билан боғлиқ бир қанча йирик-йирик масалаларни ўртага ташладилар. Хусусан, аввало, ҳозирги кунда масжидларнинг аҳволи, уларнинг диний тарбия, одоб-ахлоқ марказларига айланиб бораётганлиги, улар ишини янада таъсирчанроқ қилиш устида тўхталдилар.

Диний таълимни чуқурлаштириш, маъҳадлар, мадрасалар — ўқув юртларида иқтидорли ёшларни етиштириш, толиби илмларнинг диний ва бошқа илм-урфонни теран эгаллашларига эришиш муаммоларини ўртага қўйдилар.

Диний мактабларда ва илм даргоҳларида таълим... ва умумий мактаблар ҳамда тарбия муассасаларида ислом таълими ҳозирги замон шароитида қандай бўлиши керак, у нималарни кўзда тутади ва қайси йўналишларда олиб борилади? — шу сингари муҳим муаммолар жаноб муфти ҳазратлари қаторида келажак бўғиннинг умумий тарбияси, савияси билан шуғулланадиган барча кишиларни қаттиқ қизиқтиради.

Назаримизда умумий таълим мактаблари ва муассасаларида ислом асосларини ўргатиш билан бирга кўпроқ вақтни ислом ахлоқи ва ислом маданиятини ўзлаштиришга қаратиш, бу масалага умуминсоний қадриятлар ҳамда миллий ақлиятларни ҳам жам қилиш соғлом, ўз келажагини қуришга ҳар жиҳатдан қобил наслларни вужудга келтиришга ҳисса қўшади.

Бунда ислом ахлоқи ва маданиятининг ўзига хос гўзал қирраларини очишга алоҳида аҳамият бериш керак бўлади. Бунда заррача бўлсин жўнлаштиришга, масалани ибтидоийлаштиришга ва энг хавфлиси, мутаассиблаштиришга асло йўл қўйиб бўлмайди. Жаноб пайғамбаримизнинг Табук хутбаларида ул табаррук зотнинг умуман инсонга қарашлари ва инсон ҳақидаги тасаввурлари мужассамлашган. Чунончи, хутбада шундай дейилади: «Тил ёлғони гуноҳларнинг зўридир. Бойликнинг энг яхшиси кўнгил бойлигидир. Озуқларнинг энг яхшиси — тақво-ибодатдир. Барча яхшилик боши Худодан қўрқмоқдир. Кўнгил сақлаган нарсаларнинг энг яхшиси Аллоҳга ишонмоқдир. Дин ишларида гумон қилмоқ куфрдир... Яширин хиёнатлар тамуғ тошларидир... Барча ишнинг асоси туғанчисидир... Тушларнинг ёмони ёлғончининг тушидир... Ҳар келгувчи бизга яқиндир. Мусулмонни сўкмоқ гуноҳдир, унга қурол кўтармоқ куфрдир... Мўъминнинг қони ҳаромдир. Шунга ўхшаш унинг моли ҳам ҳаромдир...» (Алихонтўра Соғуний ҳазратнинг таржимаси. «Тарихи Муҳаммадий», Иккинчи қисм, 115-с.) Булар мўъмин бўлган кишининг ахлоқий сифатлари ва белгиларидан бир улуши, холос. Бу сифатларда олам-олам маънолар мужассамлашган. Пайғамбаримизнинг мўъмин инсон ҳақидаги бу ва бошқа кўпдан кўп таърифлари ўлмас умуминсоний қадриятлар ва ақлиятлар асосини ҳам ташкил этади. Шу каби фазилатларни касб қилган ҳар бир одам азал-абад халлоқи олам томонидан яратилган банда сифатида чин мўъминлик белгиларини топган бўлади. Шунинг учун ҳам ислом ахлоқини ўрганганда уни умуминсоний ахлоқдан ажратмасдан, балки унинг узви, асоси каби ўрганиш катта аҳамиятга эга.

Жаноб муфти ҳазратлари ўз нутқларида Мовароуннаҳр мусулмонлари диний идорасининг хорижий мамлакатлардаги ислом жамиятлари турли муассасалари, олий ўқув даргоҳлари ва шу билан бирга давлат ташкилотлари билан алоқаларига ҳам кенг ўрин ажратдилар. Мустақиллик ҳамкорликларни ривожлантириш, алоқаларни мустаҳкамлаш учун кенг йўллар очганлигини ва эндиги тараққиёт ана шу йўлдан боришини алоҳида таъкидладилар. Саудия Арабистони, Ливия, Миср, Покистон, Кувайт, Афғонистон ва бошқа мамлакатлар мусулмонлари билан яқин муносабатлар ўрнатилмоқда. Ўқиш, ўқитиш, маданий, илмий соҳаларда ўзаро манфаатдорлик асосида ҳамкорликлар қилинмоқда. Биз ўз матбаамизни яратиш, телестудия қуриш, масжид ва маъҳадлар қуришда биродарларимиздан ёрдам олмоқдамиз, деб таъкидладилар ҳазрат, лекин бизга ёрдам беришни истаганларнинг олдиларига бир шартимизни қатъий қўйганмиз. Агар бу ёрдамлар қандайдир бир тарзда миннат қилинадирган бўлса, улар бизга керакмас деб. (Яна қайсидир нотиқ куйиб-пишиб айтди: четга қўлимизни очиб тургани уяламиз. Бунга асло тоқатимиз йўқ. Лекин ҳозир зарур қурилишлар қилаётган чоғимизда шунга мажбурмиз. Иншоаллоҳ, шундай бир пайт келурки, биз ҳам ўз навбатимиз билан бошқа биродарларимизга ёрдамларимизни сира аямасмиз...)

Ёрдам деганда... Мовароуннаҳр мусулмонлари диний бошқармаси ҳозир ҳам қараб, қўл қовуштириб тургани йўқ. У қозиётлар ҳамда вилоятлардаги хайрия жамиятлари воситасида аҳоли ўртасида савоб ишларни кўп қилмоқда. Эҳтиёжмандларга ёрдам уюштирмоқда.

Рўй-рост айтиш керакки, диний жамоатчилик бошқармасининг ҳеч қандай маблағ манбаси йўқ. Чет эллик биродарлардан келаётган ёрдамлар ва ислом китоблари харид қилишдан тушаётган маблағларгина диний идора молиясини таъминлаб туради.

Ҳозир бошқарма ўз замонавий матбаасини қуриш арафасида. Ишбилармонлик билан ҳаракат қилинса, матбаа ўз харажатларини қоплаб катта фойда келтиради. Шу билан бирга яқин келажакда видеофильмлар яратиш, видеокассеталар чиқариш ва уларни жаҳон бозорига тарқатиш имкониятлари бор. Булардан ташқари баъзи вилоятлар ва қозиётларда ерлар олиниб, боғдорчилик, деҳқончилик йўлга қўйилмоқда. Иссиқхоналар барпо этилмоқда. Бошқарма ҳозир «Ипак йўли» банкининг муассисларидан бўлиб турибди. Бу сингари хайрли ишларнинг бари келажакда диний идорага муҳтож бўлмай фаолият олиб бориш имкониятларини беради.

Жаноб муфти ҳазратлари ҳам, бошқа барча нотиқлар ҳам ва умуман бу эътиборли ислом анжуманига йиғилганларнинг барчалари исломий ишларни мустақиллигимиз ишлари ва масалалари билан чамбарчас боғлаб қарайдилар. Кимдир қадим бир ажойиб ҳақиқатни такрорлади: Исломда миллат йўқ! Лекин Ислом бу сиёсат! Ислом сиёсат эканлигини мусулмонларнинг ўзларидан кўра унинг мухолифлари кўпроқ бўрттирадилар ва исломга қарши турли йўллар билан курашларида исломни сиёсат деб қарайдилар. Лекин бу мухолифлар ислом сиёсатини ғоятда жўнлаштириб, ибтидоийлаштириб тушунтиришга уринадилар. Улар исломни расм-русумдан иборат деб тушунтирмоқчи бўладилар. Унинг сиёсати ўз расм-русумлари учун кураш сиёсати дейдилар. Бу исломни ўта жўнлаштириш ва унга қарши туҳматдир. Тўғри, ҳар қандай дин расм-русумга асосланади. Расм-русумдан холи бўлган дин йўқ. Чунки инсон онгли ҳаётининг неча минг йиллардан бери шаклланган анъаналари расм-русумлар асосига қурилган. Расм-русумлар инсон ҳаётига маълум бир тартиб ва низом бағишлаб туради. Лекин ислом расм-русумлар жамидангина иборат эмас. Агар шундай бўлганда, у аллақачон догмага, қотиб қолган бир нарсага айланар ва ўз жозибасини йўқотар, миллиардлаб одамлар қалбидан жой олишга қодир бўлмасди.

Гап шундаки, исломнинг расм-русумлари унга чексиз ижодий кенгликлар очади. Ислом ижодий дин. У Аллоҳнинг инсон ва коинот ҳақидаги илмидир.

Ўтган оғир йиллардаги фожиали аҳволларга тўхталаркан, жаноб муфти ҳазратлари жумладан шундай дедилар:

— Ўтган йилларда ҳар қандай йўл билан бизнинг фаолиятимизни кисиб қўйдилар. Халқаро алоқаларимизни кенгроқ йўлга қўйишга имкон бермадилар. Бизга дўст бўлиб келувчиларни биздан бездиришга, бизга йўлатмасликка, дунёни биздан тўсишга зўр бердилар. Яхши ниятлар билан келаётганларни ҳатто орқасига қайтариб юбордилар. Темир тўсиқлар бўлса шунчалар бўлди. Хориждан биродарларимиз бизга муборак Қуръон китобларини ҳадя қилдилар. Масковдан эса бизга четдан Қуръон олиб келишни лозим кўрмаймиз дедилар. Ман қилувчи ҳаракатлар кучайгандан кучайиб борди. Ҳатто ҳажни узоқ йиллар ман қилиб келдилар. Юрагимиз буюрган ишларни қилолмадик. Булар ҳам етмагандай миллатлар ўртасига турли баҳоналар билан низолар солдилар. Мусулмоннинг уйи куйди. Мусулмоннинг боши кетди. Мусулмон қамалди. Мусулмон сурилди. Қувғин қилинди. Яна булар ҳам етмагандай ҳамон орамизга низо солиш тўхтамайди. Бизни бўлиб, парчалаб юбормоқчи бўладилар. Бу йўлда ҳар нарсани ишга соладилар. Уламоларимиз ўртасида ихтилофлар чиқарадилар. Ҳар жумҳуриятнинг ўз диний идораси бўлсин дейдилар. Қозоғистон мана шундай ажралиб чиқди. Лекин мусулмонлар ажралишни, диний идоралари парчаланиб ташланишини асло истамайдилар. Ўзбекистон, Тожикистон, Қирғизистон, Туркманистон, Қорақалпоғистон мусулмонлари якдил, биз биттамиз, биз биргамиз деб чиқдилар ва чиқяптилар.

Бизнинг ҳозирги энг катта вазифамиз: Истиқлолимизни мустаҳкамлаш, бу йўлда ҳукумат билан бирга ишлаш, президентимизнинг саъй-ҳаракатларида унга жиддий мадад бериш.

Биз доим адашганларга Аллоҳдан ажр ва мағфират сўраймиз. Аллоҳ уларни тўғри йўлларга солсин. Чунки ихтилофлардан ҳеч қачон хайрли иш чиқмади. Зеро, мусулмончилик бир чеккаси насиҳатдан иборат...

(Жаноб муфти ҳазратлари ҳар иккала нутқларида ва бир неча маротаба қилган дуоларида Аллоҳдан адашганларга кечирим илтижо қилдилар ва ажр бергувчи ёлғиз Аллоҳнинг ўзидир дедилар. Шунда биз яна Табук хутбасини эсладик. Унинг охирида чунончи шундай дейилган эди: «Аччиғини ютган кишиларга Аллоҳ улуғ ажр қилур. Киши хатосини кечирганни Аллоҳ кечирур, уни афв қилганни Аллоҳ афв қилур...» Шундай қилиб, кечира билишлик Аллоҳдан бизга тенгсиз марҳаматдир. Кечириш билан юрак покланади. Кечириш кўксингда ўрмалаган чаённи янчишдир. Шу боисдан ҳам жаноб муфти ҳазратлари кечириш ва ҳилмга алоҳида эътибор берадилар).

Қурултойнинг серҳаяжон, сермавж мажлисларини моҳирона бошқарган Тожикистон мусулмонларининг қози домласи муҳтарам Акбар ҳожи Тўражонзода анжуманнинг якдил таклифи билан жаноб Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф ҳазратларининг номзодини Мовароуннаҳр мусулмонлари диний раёсатининг муфтиси лавозимига сайлаш учун қўйдилар. Анжуман бир овоздан очиқ овоз беришни талаб қилди. Очиқ овоз бериш қонунга хилоф эмас. Халқ вакиллари шуни истадилар.

Жаноб Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф ҳазратлари бир овоздан Мовароуннаҳр мусулмонларининг муфтиси қилиб сайландилар.

— Ўзбекистон, Тожикистон, Туркманистон, Қирғизистон, Қорақалпоғистон бўлинмайди! — деб айтди қози Акбар Тўражонзода. — Биз ҳаммамиз асрларча бир яшаганмиз. Бундан кейин ҳам бир яшаймиз. Иншоаллоҳ! Қозоғистон ажралиб чиққани учун диний бошқармамизнинг мустабид тузумдан қолган номини ўзгартиришимиз керак. Ҳамма нарсани ўз исмларимиз билан атайлик. Бизга исм беришларига чек қўяйлик. Бу ҳам мустамлакачиликнинг бир белгиси эди.

Қози жанобларининг таклифлари билан қурултой диний идорани «Мовароуннаҳр мусулмонлари диний раёсати (идораси)» деб номлашга қарор берди. Шу билан бу ўринда ҳам тарихийлик тикланди.

Жаноб муфти ҳазратлари сайлов ўтгандан сўнг иккинчи бор нутқ сўйлаб диний идоранинг режалари ҳақида батафсил тўхталдилар. Бу нутқ анжуман иштирокчиларида жуда катта таассурот қолдирди.

— Бутун кучимиз, заковатимизни халқимиз, юртимизга бағишлашимиз зарур бўлади. Юртимиз ўз исломий анъаналари билан қадимдан жаҳонга донг таратган. Ўша анъаналарни тиклашимиз керак. Юртимиз ислом юрти, тупроғимиз ислом тупроғи. Бизни дунё мамлакатлари шундай деб тан олмоқдалар. Биз ўз буюк анъаналаримизга содиқ бўлайлик.

Жаноб муфти ҳазрат ўз иккинчи нутқларида халққа мадад берадиган хайрия жамиятлари очиш, таълим ишларини тубдан ислоҳ этиш, нашр ишларини ривожлантириш, бошқармада таржима бўлими, Даъват жамияти, изчил ва муттасил ҳисоб-тафтиш ишлари олиб борадиган мухтасиблар бўлими тузиш, исломий маданий ёдгорликларни тиклаш, қадим маноқибларни нашр этиш, ҳазрати Баҳовуддин Нақшбандий ва ҳазрат имом Замахшарий тўйларини бутун минтақада кенг нишонлаш устида фикр юритдилар.

— Бизнинг мустақиллигимиз мустақилликнинг янги тури, — дедилар чунончи муфти ҳазратлари. — Бизга мустақиллик тинч йўл билан келди. Лекин унинг учун қаттиқ ва мунтазам курашиш керак. Мустақиллик йўлида ўтмишда неча миллионлаб энг яхши фарзандлар бошларини қўйдилар. Биз уларнинг муқаддас хотиралари олдида бошимизни эгамиз. Мустақиллик душманларининг қора ниятлари, кирдикорлари бари бизга маълум. Мустақил бўлган давлатларнинг тажрибалари ҳаммаси кўз ўнгимизда. Биз шу тажрибаларга қараб иш тутамиз. Албатта, ўзимизни танишимиз, қуллик занжирларидан халос бўлишимиз кимларгадир ёқмайди. Сиёсий майдондаги ўйинларни ҳушёр кузатмоғимиз ва жавобини бермоғимиз, турли тузоқлардан эҳтиёт бўлмоғимиз даркор. Душманларимиз бизни хўп ўрганишган. Қандай қилсалар, бизнинг асабимизга тегишини яхши биладилар. Турли ўйинларини шунга қараб қурадилар. Жаҳлини чиқарсак, обрўси тўкилади, деб режа қиладилар.

Шундан сўнг жаноб муфти ҳазратлари мўъмин-мусулмонларнинг бугунги орзу-ниятлари тўғрисида мавъизаи ҳасана қилдилар. Қирғизистонда жумҳурият радиоси азон айтишни йўлга қўйганлигини мамнуният билан маълум этиб, шундай хайрли ишни Мовароуннаҳрнинг барча жумҳуриятларида амалга оширишга эҳтиёж борлигини билдирдилар. Шунингдек, жумъа кунини барча мусулмон мамлакатларида бўлгани каби дам олиш кунига айлантириш истагини баён эттилар. Мусулмонларни тўлқинлантириб турадиган яна бир муаммо озиқ-овқат саноати, енгил саноат ишлабчиқаришида маҳсулотларнинг ҳалоллигини тўла таъминлаш билан боғлиқ. Мусулмонлар Мовароуннаҳрда озиқ-овқатларнинг ҳалол йўл ва усуллар билан тайёрланаётганига амин бўлишни истайдилар.

Яна бир орзу: имлода Қуръон ёзувига қайтиш; жаноб муфти ҳазратлари мусулмон халқларнинг маърифий тараққиётлари шу Қуръон ёзувига боғлиқ деб ҳисоблайдилар. Сиёсий мустақиллигимизни қўлга киритдик. Лекин ҳали маданий-тарғиботчилик соҳаларидаги қарамликдан батамом қутулганимизча йўқ.

Бу ерда шуни ҳам кўрсатиб ўтиш жоизки, қурултой якдиллик билан қабул қилган хулосанома (резолюция) ҳам, раёсат низомномаси ҳам, ҳазрат муфти баён этган дастур ҳам ҳозирги замонда мустақил давлатчилик шароитларида барча мусулмонларнинг вазифалари ҳамда мажбуриятлари, диний идоранинг иш режаларини кенг қамраб олади. Низомнома ҳам, хулосанома ҳам вакиллар томонидан хассос муҳокама қилинди ва овозга қўйилиб тасдиқланди.

Умуман, қози Акбар Тўражонзода ҳам, муфти ҳазрат ҳам анжуманни демократик асосда олиб бордилар. Демократик руҳдаги ҳужжатлар қабул қилинишида уларнинг ҳиссалари катта бўлди.

Энди ҳамма гап бу дастурга кирган ва айниқса, мустақилликни қаттиқ туриб ҳимоя қилиш йўриқларини изчил қатъият билан амалга оширишда қолди.

Таассуфки, бизда улуғ сўзлар кўпдан-кўп, лекин уларга биноан қилинадиган улуғ амаллар оз. Қуръон каломи ҳам қуруқ гапирадиган, лекин ўзи гапига амал қилмайдиганларни қаттиқ қоралайди. Не бахтсизликки, сўзларнинг қоғозларда қолиб кетиши фожиаларидан ҳали тўла қутулмаганмиз. Шунинг учун наманганлик хассос қори Довудхон домланинг куйиб айтган сўзлари қурултойда алоҳида урғу олиб жаранглади: талаб қилаверсак, у ҳам қоғозда қолиб кетаверса, эл-юрт, жамоа олдида субутсиз бўлиб қоламиз. Субутсизлик мусулмон фарзандига ярашмайди. Ўзимизга етган оқибатга яраша муомала, муносабат қилишга ўрганайлик!

Албатта, дастурда ўртага қўйилган йирик-йирик вазифаларни адо этишликда ҳукумат идоралари, барча софдил зиёлилар яқиндан ҳамкорлик қилишлари лозим бўлади.

Ёзувчи Эмин Усмон Ўзбекистон Адиблар иттифоқи билан уламолар ўртасида ана шундай маърифий-илмий-маданий ҳамкорлик ҳамда унинг амалий масалалари хусусида жўяли фикрларни айтти. Айниқса, нашриёт, таржима соҳаларида, ёдгорликларни сақлаш ва таъмирлашда ва хусусан «Жайҳун» хайрия вақфиясида мусулмон адибларнинг хизматлари салмоқли натижалар бериши мумкин.

Яна бир нарсани айтиш керак: Қори Довудхон домла ташкилий ишларда бизга мустабид тузум ўз андозаларини қолдириб кетгани, эндиликда у тобелик андозаларидан воз кечиш, ўз умумисломий миллий андозаларимизга суяниб иш олиб боришимиз зарурлигини эслатиб ўтди. Ростини айтганда, бу кишини жуда ўйлатади. (Ахир миллий иш юритиш андозаларини йўқотиб қўйганимиз, ҳатто миллий шарқона уст-бошларимиздан воз кечганимизда ҳам кўзга ташланади. Гўё миллий либосларимиздан уяладигандай ёки кимлардир уялтирадигандай тутамиз ўзимизни. Ҳолбуки, барча Шарқ мамлакатларида бизникига ўхшаган турфа миллий либосларини тўла сақлаганлар. Шу туфайли Шарқ мамлакатларига хос жозиба ва ўзига хослик бир зумда кўзга ташланади. Назаримда, миллий кийим кишининг устида сўйлаб туради. Сиз ҳақда, қайси қавмга мансублигингиз ҳақда!..).

Наманганлик имом Умархон домла оташин сўзида: «Халқимизга ниҳоят хизмат қиладиган замон келди», деб ҳамманинг қалбини шодлантирди. У ислом моҳиятини халқ учун теран очишга чақирди. Мусулмон ер юзининг қаерида яшамасин, у бизнинг биродаримиз деб, исломнинг жозибадор бир нуқтасини баён этди.

Ниҳоят, яқин тарихимизда биринчи маротаба қурултой ўзи сайлаган имомга садоқат баён айлаб, қаерда бўлмайлик, ҳақ гапни айтамиз, имон-эътиқод учун жонимизни аямаймиз, ўз истиқлолимизни тирноққача ҳимоя қиламиз деб, байъат келтирдилар. Иқлимимиздаги ҳозирги замон ва турфа марҳалада байъатнинг (аҳд) зарурати — ихтилоф ва низоларни енгиб ўтишда бирлик мажбуриятини юклашидир.

— Биз биринчи маротаба ўз мустақил имомимизни сайладик. Байъат келтирсак, ўрни бор! — деди қурултой бир оғиздан.

Қурултойдан чиқадиган хулоса шуки, у ўзининг мустақиллик ва демократия билан бирлигини билдирди. Ислом халқ ва жамият ишларига ҳурлик, иймон, гўзал ахлоқийлик нуқтаи назаридан ёндашганда қанчалар ижодий куч ва имкониятларга эга бўлолишини кўрсатди.

Қурултойдан сўнг бўлиб ўтган матбуот анжуманида жаноб муфти ҳазратлари қайта-қайта яна ислом ва истиқлол мавзусига тўхталдилар. Мустақиллигимиз атрофида турли найранглар бўлиб турибди. Истиқлолни тажовузлардан сақлаш учун нималар қилишимиз керак? — деган саволимизга муфти ҳазратлари:

— Аввало, барчаларимиз бу ишларда бир-бирларимизга ҳамдам бўлишимиз, бирга бўлишимиз керак, — деб жавоб бердилар. — Кўпгина ислом давлатлари мустақиллик йўлини босиб ўтганлар. Биз ҳам бу йўлни яна қайтадан ўтсак оғир мусибат бўлади. Биз ўз йўлимизни улар келган нуқтадан бошлаб давом эттириб кетайлик. Бунинг учун халқимиз мустақиллик нималигини тушуниб, вужудига сингдириб олиши керак. Қул бўлиб келиб, қуллигини ҳис қилмаслик халқ миқёсида олганда жуда хатарлидир.

Биз халққа мустақиллик ҳақиқатини тушунтиришимиз ва озодликнинг катта ҳақиқатларини очишимиз керак. Энди ким нимага қодирлигини халқ бахт-саодати учун кўрсатсин. Ҳеч ким ота-боболаримиз дунёга устоз бўлганликларини унутмасин. Мақтаниб ўтирмай, уларнинг илм ва дунё соҳасидаги улуғ ишларини давом эттирайлик.

Қурултой майда-чуйда вақт ўғирлайдиган қора ихтилофлардан қутулиб, ислом ва истиқлол йўлида зарур барча ишларни қилишга азим қадамлар қўйди.

Оташин уламолардан бири фосиқлик, фасод ва фитнагарчиликларга аччиқ сўзлар айтаркан:

— Мен сиёсий онг сўрайман! — деди. Буни барча аҳллар: ҳой, биродарлар, энди алданиб қолманглар! — деган маънода тушундилар.

Ҳа, албатта, алданиб қолмасликнинг энг ишончли чораси ўткир сиёсий онг эгаси бўлишдир.

Иброҳим ҒАФУР

Умрнинг ёруғ дамлари ҳам кўп...

С. МАҲКАМОВ суратга олган

«ЭЪТИҚОДИМИЗ РАМЗИ»

Акс садо

Айни пайтларда матбуотда жумҳуриятимиз пойтахтида барпо этилажак озодлик обидаси юзасидан турли-туман таклиф-истаклар билдирилмоқда. Жумладан, Ҳ. Маҳмудов ўзининг «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» ҳафталигининг 1992 йил 8 феврал сонида ёритилган «Эътиқодимиз рамзи» мақоласида обиданинг етти қаватдан ва бўлинмалардан иборат бўлишини, унга Форобий, Беруний, Ибн Синодан тортиб то совет даври шоирлари, ёзувчилари, олимлари ва бошқа шахслар киритилишини таклиф қилган. Ҳатто, большевиклар тарафида туриб миллий озодлик ҳаракатларини тор-мор этишда жон фидо қилган Абдулла Набиев ва Майна Ҳасанова сингари кишиларни ҳам шу қаторда тилга олган. Ваҳоланки, улар Ватан мустақиллигига қарши курашган «қаҳрамонлар» эди. Наҳотки, муаллиф буларнинг фарқига бормаган бўлса?

Муаллиф мулоҳазаларига кўра, Озодлик обидасини эмас, Тарих музейини барпо қилиш тавсия этилган. Мақолада номлари тилга олинган шахсларнинг, Абдулла Қодирий, Чўлпон каби қатағон қилинган табаррук зотларни истисно қилганда, деярли ҳаммасининг мустақилликка бевосита дахли йўқ. Қисқаси, мақолада Озодлик обидаси шу даражада мураккаблаштириб юборилганки, уни англаш ва тушуниш амримаҳол.

Мен обида икки бўлимдан иборат бўлишини таклиф қиламан. Аввало, Озодлик обидасининг моҳияти ва мақсадини яхши англаган ҳолда иш юритиш лозим. Менимча, ўтмишда ва ҳозирда Ватан мустақиллигини бевосита таъминлаган шахслар, улар билан боғлиқ воқеалар обида таркибига кириши керак. Кейинги икки минг йиллик мисолида мустақиллик рамзи хусусида гапирилганда, Амир Темурга тенг келадигани йўқ. У жаҳон миқёсида тан олинган машҳур давлат арбоби даражасига кўтарилган зотдир. Ватанни мўғулларнинг 150 йиллик зулми ва талон-торожидан озод этиш учун ўзини сувга ҳам, ўтга ҳам урган, бир неча бор ўлим билан юзма-юз келган инсондир. Шу боис у ҳақиқий ватанпарвар, буюк давлат арбоби, моҳир лашкарбоши ва тараққийпарвар шахс сифатида тарихда ўчмас из қолдирган. Бинобарин, Амир Темур ўзида ўзбек халқининг мустақиллик ва озодлик туйғуларини мужассамлаштирган буюк шахсдир. Мустақиллик майдонига Амир Темур ҳайкалини ўрнатиш ҳар жиҳатдан асослидир. Бу биринчи бўлимга оид таклифларим.

Энди иккинчи бўлим хусусида. 1991 йил 29 декабрда умумхалқ овоз бериши йўли билан Ўзбекистоннинг мустақиллиги қонунлаштирилди, озод жумҳуриятимизнинг биринчи президенти сайланди. Бу тарихий воқеани Озодлик обидасида акс эттирмаслик нодонликдир. Аниқроғи, Ўзбекистон республикаси Олий Кенгашининг жумҳурият мустақиллигини расмийлаштиришга бағишланган сессияси обидада ўз ифодасини топиши лозим.

Мен, шунингдек, Амир Темур номида мустақиллик орденини таъсис этишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайман. Айни чоғда Амир Темур номидаги ҳарбий академияни ташкил этишни режалаштиришни ҳам таклиф қиламан.

Юқоридаги таклифларим асосида Озодлик обидасини яратиш бўйича янгидан танлов эълон қилишни сўрайман. Акс ҳолда, кўзланган мақсадга эришиб бўлмайди. Бу муҳим масалага катта масъулият билан қараш лозим.

Ҳамид ЗИЁЕВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор

ДИҚҚАТ!

САМАРҚАНД КЎП ТАРМОҚЛИ ТОВАР БИРЖАСИ

САНОАТ МОЛЛАРИ, ҚУРИЛИШ МАТЕРИАЛЛАРИ, МАШИНА ВА АСБОБ УСКУНАЛАРИ, ХОМ-АШЁЛАР, ХАЛҚ ИСТЕЪМОЛ МОЛЛАРИ, ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МАҲСУЛОТЛАРИ, ИНШООТЛАР, ҚУРИЛИШ ҚУДРАТЛАРИ, САНОАТ МУЛКИ, ЭҲМЛАШТИРИЛГАН МАҲСУЛОТЛАРНИНГ БАРЧА ТУРЛАРИНИ

сотиш ва харид қилишда манфаатдор бўлган давлат, жамоат, кооператив корхоналар ва ташкилотларни, шунингдек хусусий фирмаларни ҳамкорликка таклиф этади.

ЮҚОРИ САВИЯДАГИ АХБОРОТ, МАСЛАҲАТ, ВОСИТАЧИЛИК ҲАМДА ҲУҚУҚИЙ ҲИМОЯ ХИЗМАТЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРАДИ.

Биржада сотиладиган брокерлик жойларининг
ДАСТЛАБКИ НАРХИ 250.000 СЎМ.

Самарқанд кўп тармоқли товар биржаси қошидаги ўқув маслаҳат марказида
ЮҚОРИ МАЛАКАЛИ БИРЖА ХОДИМЛАРИ ТАЙЁРЛАНАДИ.

БИЗ БИЛАН ҲАМКОРЛИК ҚИЛСАНГИЗ ЮТҚАЗМАЙСИЗ

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 703001 Самарқанд шаҳар, Охунбобоев кўчаси, 85«а» уй. Телефонлар: 33-04-12, 33-46-54, 33-47-54, 33-50-54.
Телекс 103178 «СТАЛ»
Факс: 366-2 330220.

ДАРЁҚАЛБ ИНСОН ЭДИ

ЕТМИШИНЧИ ЙИЛЛАР публицистикасининг кўзга кўринган намоёндаларидан бири, оташнафас журналист ва адиб Самад Қодиров дарёқалб инсонлардан эди. Унинг Улуғ Ватан уруши ҳамда қўриқ ерларни ўзлаштириш мавзуидаги ўнлаб китоблари, очерк ва қиссаларида ҳаёт гўзаллиги ва мураккаблиги билан ёрқин акс этарди. Ёзувчининг ҳақсўз қалами гоҳ маҳзун, гоҳ ёрқин манзаралар чизар ва бу манзараларда замондошлар сиймоси, уруш қаҳрамонларининг фидойи ҳаёти табиий гавдаланар эди.

Олтмишинчи ва етмишинчи йиллар ўзбек матбуотини Самад аканинг ижодисиз тасаввур этиш қийин. У ҳамиша ҳаётнинг қайноқ жабҳаларида бўларди. Гоҳ олис тоғлар бағридаги чўпон ҳаётининг машаққатларидан, гоҳ эса қишлоқ аҳли турмушининг кўзга кўринмас муаммоларидан огоҳ этарди. Адиб деҳқонларнинг, қишлоқ аҳлининг камтарона ҳаёт манзараларини жўшиб тасвирларди.

Самад Қодиров ижодининг айни барқ урган, оташин мақола ва очерклари катта илҳом билан ёзилган даври «Совет Ўзбекистони» ва «Қишлоқ ҳақиқати» газеталарида кечди. У Улуғ Ватан уруши иштирокчиси эди. Матбуот соҳасида ҳам худди жангчидек фидойилик билан тер тўкди. Унинг «Жигарбандлар», «Нон-насиба», «Минг ўлимни енгиб», «Изларингни излайман», «Етмиш олтининг бири», «Қуёш ўлкаси», «Одамдан яхши ном

қолади» сингари ўндан ортиқ китоблари ана шу йилларда ёзилди ва тезда ўз ўқувчиларини топди.

Биз бугун тўқсонинчи йилларнинг мезонлари билан ўлчаб «турғунлик йиллари адабиёти», «турғунлик йиллари матбуоти» деган жумлаларни бемалол айтиб юборишга одатланиб қолдик. Зотан, ўша ошкоралик қатағон қилинган йилларда ҳам имон ва эътиқодда устивор бўлган, халқимизни бугунги озодлик кунларига маънавий жиҳатдан тайёрлаб, одамларнинг фикр ва туйғуларида ҳурриятга ташналикни эҳтиётлаб тарбиялаган, уни ёвуз кўзлардан асраб-авайлаб келган истеъдодлар кўп бўлган. Авлонийу Беҳбудий, Чўлпону Фитратлар замонида ёқилган эрк чироғининг ҳазин ва маъюс нурларини 60—70 йилларнинг «қаҳратон»ларидан авайлаб олиб ўтганлар Абдулла Орипов, Эркин Воҳидовлар, уларнинг шеърияти эмасмиди? Бизнинг интиқ руҳимизда эрк тушунчасини ардоқлаб келган, вояга етказган ўша турғунлик йилларининг эркин адабиёти ва илғор матбуоти эмасмиди? Ҳаддан зиёд мафкуралаштирилган, шўро замонининг маддоҳи бўлиш талаб қилинган ва шу йўлда байроқ кўтарганларгина рағбат топган ўша йилларда Самад Қодировдай журналистлар ўз сўзини топиб айтган, мағзи тўқ асарлари билан халқ қалбига йўл топа олган эдилар.

Мана, оддий бир мисол. Самад аканинг сўнгги китобларидан бири «Ефрейтор Ўзбековнинг кундалиги» деб номланган эди. Ҳатто етмишинчи йилларнинг энг охирида ҳам бизнинг ҳурматли noширларимиз қиссани асл номи билан чоп этишга журъат қилолмадилар. У оддийгина «Ефрейторнинг кундалиги» бўлиб чиқди... Асар қаҳрамони Бахтиёр Ўзбеков қонли жанг йўлларини кечиб, Берлингача борган, мислсиз жасоратлар кўрсатиб қаҳрамон бўлган мард ўзбек йигитларининг тимсоли эди. Асарда уруш йиллари ҳақиқати Ўзбеков сингари содда ва жасур, ёвга бўш келмайдиган, айни пайтда, қалби севгилисининг тиниқ муҳаббатию юрт соғинчидан мунаввар бўлган йигитларнинг нафрат ва муҳаббати орқали очиб берилган эди.

Самад Қодиров журналистик маҳорати ва тажрибасининг ўзи ҳам ибратга лойиқдир. Кўплаб ёш қаламкашлар уни устоз деб билардилар, адиб ҳамиша уларнинг даврасида жавлон уриб юрарди. Нимани ва қандай ёзиш, нимани эса ёзмасликдан тийилишни эринмай ўргатарди. Кези келганда ёш мухбирларни ижодий сафарларга бирга олиб бориб, ҳаётни қандай ўрганиш, журналистни менсимайдиган амалдор тўраларнинг тегирмонидан омон чиқиш йўлларини кўрсатар, муомала маданиятини эринмай сингдирар эди. Афсуски, қалами эрк ва ҳурриятга ташна ўтган Самад ака ўзи интиқ бўлиб кутган кунларга етиб келолмади. У айни куч-ғайратга тўлиб-тошган, ижоди барқ урган навқирон ёшида ҳаётдан кўз юмди...

Яқинда жангчи адиб туғилиб ўсган Тўқманғит қишлоғи аҳли унинг муборак номини абадийлаштириш учун йиғилдилар. Қишлоқ марказидаги ўрта мактабда Ўзбекистон Журналистлар ва Ёзувчилар уюшмаларининг аъзоси, қатор жанговар ва меҳнат тақдирномаларининг соҳиби Самад Қодировнинг музейи очилди.

ЁДНОМА

Шу куни мактаб ҳовлиси Самад Қодировнинг ёру биродарлари, қуролдошлари, ижодкор дўстлари, шогирдлари билан тўлиб-тошди. Вилоят Уруш ва меҳнат фахрийлари кенгаши фаоллари, адиб номини абадийлаштириш юзасидан «Ўзбекистон овози» рўзномасининг таклифини маъқуллаган Қарши тумани раҳбарлари ташриф буюрдилар. Туман ҳокими Р. Жалилов шу чоққача «Комсомол» номи билан аталиб келган қишлоқ мактабига жангчи-ижодкор Самад Қодиров номи берилганлиги ҳақидаги қарорни ўқиб берди. Маросимда сўзга чиққан ижодкорлар, вилоят ва туман раҳбарлари, уруш ва меҳнат фахрийлари ижодкорнинг ҳаёт йўли, қаҳрамонлари ҳақида сўз юритдилар. Шу чоққача сиёсатбозлик, мадҳиябозлик даври муҳрини ўзида сақлаб келаётган кўплаб ўқув юртлари, хўжаликлар, манзилгоҳларни фидойи фарзандлар номи билан аташнинг аҳамияти ҳақида сўзладилар.

Жангчи ижодкор Самад Қодиров номидаги мактаб ўқувчилари эса ўз қишлоқдошларига муносиб бўлишга сўз бердилар.

М. АБДУЛЛАЕВ

ЖИДДАЛИК ҲАМКАСБИМИЗ

Шу кунларда республикамизга дунёнинг турли нуқталаридан меҳмонлар, ишбилармонлар, элчилар, ёзувчи, олим ва журналистлар ташриф буюрмоқдалар. Улар мустақиллик йўлини танлаган Ўзбекистоннинг аҳволи билан танишмоқдалар, юртимиз билан турли соҳаларда ўзаро алоқалар ўрнатиш фикрини билдирмоқдалар. Яқинда ана шундай ниятда Тошкентга келган журналист, таржимон, Саудия Арабистони Жидда радиосининг туркча эшиттиришлар бўлимининг бошлиғи Камол Аҳмад Хўжа редакциямиз меҳмони бўлди. Камол Аҳмад Хўжа, ҳафталик бош муҳаррири Аҳмаджон Мелибоев, Тошкент Давлат дорилфунуни профессори Бегали Қосимов ўртасида бўлган суҳбатда ҳафталик фаолияти, ўзаро алоқалар, маданий ҳамкорликлар, Ўзбекистон келажаги хусусида сўз борди.

Мухбиримиз суҳбатдан кейин Камол Аҳмад Хўжага айрим саволлар билан мурожаат қилди.

— Муҳтарам афандим, ўзингизни муштарийларимизга яқиндан таништирсангиз!

— Мен асли туркман. Отонам Туркия фуқаролари бўлган. Ўзим эса Сурияда туғилганман. Шу ерда тарбияланиб, шу ерда ўқиганман. Шом дорулфунунининг илоҳият факультетини тамомлаганман. Кейин Туркия — Сурия адабий алоқалари жамиятида ишладим. 1977 йилдан бошлаб эса Туркия — Жидда радиосида ишлаб келмоқдаман. Айни пайтда, Жидда радиосининг туркча эшиттиришлар бўлимини ҳам бошқараман.

Журналистик фаолиятимни эрта бошлаганман. Туркияда чиқадиган «Иттиҳод», «Осиё», Ҳилол» газеталарида ишлаганман ва кўплаб мақолаларим нашр этилган. Ҳозирги кунда Жиддада чиқадиган сизларнинг ватандошингиз бош муҳаррирлик қиладиган «Ал-муслим» газетаси билан ҳамкорлик қилаяпман.

Турк ва араб тилларини мукаммал биламан. Таржимонлик фаолиятим ҳам шу икки тил билан боғлиқ. Баъзан арабчадан туркчага, баъзан эса туркчадан араб тилига ўгираман. Масалан, асли келиб чиқиши татар бўлган сайёҳ Абдурашид Ибройимнинг сайёҳат номалардан иборат

бўлган китобини, Султон Абдулҳамид 11 нинг хотиралар тўпламини, яна бир араб энциклопедиясини турк тилига ўгирганман. Турк — Япон адабий алоқаларига оид асарни эса араб тилига таржима қилганман.

— Жидда радиосида турк тилларидан қайсиларида эшиттиришлар берилади. Ўзбек тилида ҳам эшиттириш борми!

— Жидда радиосининг турк тилларидаги эшиттиришлар соати йил сайин кўпайиб бормоқда. Бунда, хусусан, турк лилида, татар тилида, уйғур тилидаги эшиттиришлар бор. Ўзбек тилида йўқ. Лекин келгуси ниятимиз, агар мамлакатимиз ўртасида алоқалар кучайса Туркистон республикалари, Озарбойжон тилларида эшиттиришлар тайёрламоқчимиз.

— Мамлакатлар ўртасида ҳамкорликлар кучайишига ишонасизми!

— Албатта. Лекин бунинг учун ҳукуматларимиз раҳбарлари кўп ишлар қилишлари керак. Ҳозирги аҳвол эса талабга жавоб бермайди. Масалан, мен собиқ Совет мамлакатининг Истанбулдаги консулхонасида Ўзбекистонга келиш учун ярим ойдан ошиқ сарсон бўлдим. Ваҳоланки, мен бу вақт ичида юртингизга келиб, жуда кўп жойларни айланмоқчи, айниқса, Имом Термизий, Имом Бухорий, Аҳмад Яссавий, Баҳоваддин Нақшбандий, Нажмиддин Кубро, Замахшарий, Амир Темур, Улуғбек каби улуғ сиймолар зиёратгоҳларини кўрмоқчи эдим. Консулхонадагилар бизнинг қадим Туркистонга боришимизни истамаётган, атайлаб тўсқинликлар қилаётганга ўхшайди. Акс ҳолда кўплаб юртдошларимиз ҳурматсизлик, маданиятсизлик туфайли консулхоналар эшигидан қайтишмаган бўларди.

— Ўзбекистонга биринчи келишингизми!

— Ҳа. Лекин бу ер менга жудаям ёқди. Агар бизда техниканинг ғоят илгарилаб кетганини ҳисобга олмаганда бу ердаги ҳаёт бизларникига жуда ҳам ўхшар экан. Бозорлар тўкин-сочин, одамлари латиф, бағри кенг.

Бугунги Ўзбекистон ўз мустақиллигини мустаҳкамлаш йўлида давом этмоқда. У истиқболи порлоқ юрт. «Ўйлайманки, у келгусида тараққиётнинг юксак чўққисига кўтарилади. Бу гал юртимизни яхши томоша қилолмадим. Лекин кўрганларим тўғрисида мақолалар ёзиш ниятим бор. Улардан баъзиларини истасангиз газетангизга ҳам юбораман. Асосий мақсадим эса Ўзбекистонга яна бир келиш, бу юрт билан доимий боғланишдир.

⊙

Ўз навбатида биз ҳам Камол Аҳмад Хўжа афандига Жидда радиоси учун интервьюлар бердик. Унинг мақолаларини газетамизда ёритадиган бўлдик. Хуллас у билан келгуси алоқаларимиз давом этади.

«ОЛТИН ВОДИЙ»

Ўрта Осиёдаги оммавий ахборот воситалари янги йил арафасида яна бир нашр ҳисобига бойиди: Фарғона водийсида яшовчи бадиий ижод кишиларининг ташаббуси билан «Олтин водий» деб номланган мустақил адабий-ижтимоий ҳафталик чиқа бошлади. Шунга кўра, мухбиримиз янги нашр бош муҳаррири, андижонлик болалар шоири Одил Абдураҳмон билан учрашиб, мулоқотда бўлди.

— Одил ака, аввало, шу саволга жавоб берсангиз: бир-бирига қўшни жумҳуриятларимизда кўплаб ўзбекча рўзнома-ойномалар чиқиб турган, қолаверса, матбуотнинг асосий хомашёси қоғоз кун сайин тақчиллашиб, нархи осмонга чиқиб кетаётган, босмахона, алоқа хизмати сарф-харажатлари кўпайиб бораётган бир пайтда водийда янги ҳафталик чиқаришга зарурат бормиди?

— Ҳа, бор эди! Янаям аниқроғи, бир кунмас-бир кун, вақти келиб, барибир, шундай нашр ташкил этиш ҳаётий зарурат эди. Бу ҳақда анчадан буён турли давраларда гап-сўзлар бўлаётган, жўяли таклиф-мулоҳазалар билдирилаётганди. Боиси — Фарғона водийси ўзбек фан-маданияти, санъати ва тарихи гуллаб-яшнаган қадимий гўшалардан бири. Бу ерда халқимиз тарихий-маданий меросини ўлмас асарлари билан бойитган Заҳириддин Муҳаммад Бобур, Бобораҳим Машраб, Нодирабегим, Фурқат, Муқимий каби юзлаб улуғ сиймолар яшаб ўтганлар водийдошларимиз орасида ҳозир ҳам ўз илми, ижоди, санъати, меҳнати билан донг таратган, эл меҳрини қозонган ажойиб истеъдодли кишилар кўпчиликни ташкил этишади.

Афсуски, шу пайтга қадар Ўзбекистон, Тожикистон ва Қирғизистонда чиқиб турган жумҳурият миқёсидаги матбуот нашрлари водийдаги тарихий-маданий, адабий-ижтимоий жараённи тўла қамраб ололмади. Фарғона, Андижон, Наманган, Ўш, Жалолобод, Хўжанд вилоятларида чоп этиб келинган катта-кичик рўзномалар фаолияти эса асосан мафкура ва ишлаб чиқариш соҳасидаги ютуқ-камчиликларни ёритишга йўналтирилган. Бу ҳоллар, шубҳасиз, қанча меҳнат, куч-ғайрат, маблағ сарф-

лашдан қатъий назар, водийдаги бир-бирига чамбарчас боғлиқ адабий-бадиий жараённи, ижтимоий ҳаёт тарихини муфассалроқ ёритадиган нашр ташкил қилишни тақозо этарди.

— Албатта, бундай эзгу ишлар учун ҳеч нарсани аямаслик лозим. Бироқ замон сенга боқмаса, сен замонга боқ, дейдиган ҳозирги даврда мавжуд муаммоларни ижобий ҳал этиш кўп жиҳатдан иқтисодга боғлиқ. Акс ҳолда, бирор иш қилиш, жумладан, рўзнома чиқариш ҳам ниҳоятда мушкул...

— Гапингизни тушундим. Бунинг учун биринчи навбатда катта миқдорда маблағ ва қоғоз заҳираси керак. Лекин бизни иқтисодий қийинчиликлардан кўра маъмуриятчилик, ҳужжатбозлик кўпроқ чарчатди. Ҳафталикни ташкил этиш, уни рўйхатдан ўтказиш учун бир йилча елиб-югурдик. Бошқа ишларимиз эса, худога шукур, бирмунча енгил кўчди. Ҳарқалай, орамизда эзгулик йўлида бизга ҳайрихоҳ кишилар кўп экан. Бу жиҳатдан, айниқса, Советободдаги «Дўстлик» жамоа хўжалиги аҳли катта ҳиммат кўрсатди. Хўжалик раиси Рустамжон Усмоновнинг ташаббуси билан улар бизни қоғоз ва маблағ билан таъминлашни ўз зиммаларига олдилар. Айни чоғда ҳафталигимиз шу хўжалик ва Ўзбекистон Ёзувчилари уюшмасининг тарғибот маркази муассислигида, Қўрғонтепа туманлараро босмахонасида офсет усулида чоп этилмоқда.

— Ҳафталикнинг асосий йўналиши, бошқа нашрлардан фарқи қандай?

— Биз ўзимиз учун «Халқ сўзи — сўзимиз, халқ дарди — дардимиз!» деган сўзларни шиор қилиб олганмиз. Бош мақсадимиз ҳозирги иқтисодий танглик шароитида элимизга руҳан мададкор бўлиш, уларнинг маънавияти янада юксалишига баҳоли қудрат ҳисса қўшишдан иборат. Чунки инсоннинг маънавияти қанчалик бойиса, руҳий олами шунчалик соф ва беғубор бўлади. Бунинг учун эса эл ўз адабий, тарихий, маданий, диний, иқтисодий меросидан хабардор бўлиши зарур. Биз шуларни назарда тутиб, биринчи навбатда, водийда яшаб ўтган буюк шахсларнинг, элимизни дунёга танитаётган кишиларнинг ҳаётини, бадиий меросини тарғиб қилиш, миллатидан қатъий назар, жойларда яшовчи иқтидорли қаламкашлар ва санъат соҳиблари ижодини ёритиб бориш ниятидамиз. Шунингдек, Ахси, Мингтепа, Далварзинтепа сингари қадимий жойлар тарихидан, узоқ йиллар «босмачилик» деб талқин қилиб келинган миллий озодлик кураши, бу ҳаракат қаҳрамонлари ҳақида ҳикоя қилувчи тарихий-илмий мақолаларни, баҳс-мунозараларни эълон қилиб борамиз. Хорижда яшаётган ватандошларимиз билан алоқаларни мустаҳкамлаб, уларнинг тақдири ва ҳаётига доир мақолалар тайёрлаймиз. Иккинчидан, халқ урф-одатлари, ҳунармандчилиги муаммоларига ҳам жиддий эътибор қаратамиз. Учинчидан, ҳозир орамиздан кўплаб кордонлар ва тадбиркорлар етишиб чиқмоқда. Улар халқимизни оғир иқтисодий вазиятдан олиб чиқишга ҳаракат қилмоқдалар. Биз уларнинг фаолияти билан халқимизни кенг таништириб борамиз.

— Ҳафталикнинг дастлабки сонлари муштарийлар томонидан қандай кутиб олинди?

— Менимча, ёмон эмас. Буни, гарчи ҳозирча муҳарририятимизнинг тайинли биноси бўлмаса-да, ҳафталигимиз тиражи бир ой ичида салкам икки баробарга кўпайганидан, рўзнома дўконларида қолиб кетмаётганидан ҳам билса бўлади. Биз шуни ҳисобга олиб, келгусида ҳафталигимизни саккиз саҳифа қилиб чиқариш, қўшни жумҳуриятларда яшовчи ўзбеклардан ҳам обуначилар тўплаш тараддудидамиз. «Олтин водий»ни мунтазам ўқиб боришни истовчилар унга водийнинг ҳамма алоқа бўлимларида, шаҳар ва қишлоқларидаги рўзнома дўконларида бемалол обуна бўлишлари мумкин.

Ҳафталигимизнинг йиллик обуна баҳоси — 16 сўм, индексимиз — 64622.

Суҳбатдош:
А. ҲАЙДАРОВ

«ЁШ КУЧ» ОЙНОМАСИ МУШТАРИЙЛАРИГА!

Азиз дўстлар, «Ёш куч»нинг ярим миллиондан ортиқ меҳр-оқибатли муштарийлар! Биз, таҳририят ижодий ходимлари Сиз қадрли журналхонларимиз олдида нечоғли ҳижолатда эканлигимизни ва не сабабдан бундай ноқулай аҳволга тушиб қолганимиз боисини яхши биласиз деган умиддамиз.

Сиз ҳар куни, ҳар соатда уйингизга «Ёш куч» келишини кутаётган бўлсангиз, таҳририят ижодий ходимлари ўзларининг бевосита хизмат вазифаларини йиғиштириб қўйиб, арзонроқ қоғозни қаердан ундириш мумкин, босмахона харажатларини қандай қилиб камайтириш мумкин, алоқа хизматининг ҳақини арзонлаштирса бўлмасмикан, деган муаммоларга чора-тадбир излаш билан банд.

Ойнома чиқаришдек, уни кўпроқ нусхада нашр этиб, кўпроқ муштарийларга етказиб беришдек муҳим, ниҳоятда зарур маънавий-маърифий эркин бозор иқтисодиётининг чангалига тушиб қолди, айни чоғда иқтисодий парокандалик Сизу бизнинг етти йиллик оқибатли дўстлигимизга рахна солмоқчи. Бундай фожиа барча нашрлар бошига тушди, лекин унинг зарбаси «Ёш куч» учун оғир бўлди. Тақдирнинг ўйинини қарангки, обуначиси кўп ойнома сифатида «Ёш куч»нинг сарф-харажати ҳамманикидан ўтиб тушди.

Аммо қандай бўлмасин, моддий қийинчилик чангали йўлимизни тўсишга уринмасин, қаловини топиш имконини изламоқдамиз. Шу уринишлар самараси ўлароқ; «Ёш куч»нинг бу йилги 1-2-қўшма сони Наврўз айёми арафасида қўлингизга бориб етади. Ана ўшанда ўзингиз учун ардоқли бўлган, кўзингиз кўниккан ойноманинг ҳажми, қоғоз сифати, безалиши нечоғли ўзгарганини кўрасиз. Начора, бунинг учун ҳеч кимни айблай олмаймиз. Ҳамонки, Ўзбекистон мустақиллик йўлига кирган экан, ҳамонки, ҳозирги ўтиш даври имкониятлари шуни тақозо этаётган экан, бундай йўқотишларга чидаймиз. Бошқача айтсак, ясанмайлигу, яланғоч қолмайлик, ойномани юпқароқ, кичикроқ, безаклардан холироқ чиқарайлигу, қиёматли дўст тутинган Сизу бизнинг муносабатларимиз узилмасин, шу синов йилидан эсономон ўтиб олайлик, келгуси йилдан умидимиз катта!

Хулласи калом сўнгсиз ҳисоб-китоблардан сўнг қуйидаги қарор маъқул кўрилди:

Сизнинг йиллик обуна тўловингиз ҳисобидан олти ойда учта қўшма сон чиқади, холос. Йилнинг иккинчи ярмида олтита алоҳида сон нашр этилади. Ҳар соннинг нархи 3 сўм белгиланди, шундай олти ойлик обуна баҳоси 18 сўм бўлади.

Ҳозирги шароитдан келиб чиқсак, ойнома йил мобайнида сотувга чиқарилмайди, башарти, имкони топилган тақдирда «Ёш куч»нинг бир сони 4—4,5 сўмдан савдога берилади.

Азиз муштарийлар, қора қозон ташвиш ҳар оилани муайян қийинчиликка солиб қўйган пайтда ойнома нархининг оширилишини табиий бир ҳол деб қабул қилишингизни истар эдик. Қимматчилик қанчалик оғир ботмасин, — бу — ниҳоятда табиий ва кутилган жараён. Одамнинг кимлиги, дунёқараши, маърифат-маданиятга ўчлиги жиддий синовдан ўтадиган пайтда яшаётган эканмиз, бунинг уқубатларини биргаликда енгайлик. Биз, таҳририят ходимлари ойномани янада қизиқарли, янада муҳим мақола ва ҳикояларга тўлдираверайлик, оғирингизни енгиллаштириш йўлида заҳмат чекаверайлик.

Шундай қилиб, **1992 йилнинг иккинчи ярми учун обуна баҳоси 18 сўм. Индекс 75242. Обуна 30 апрелга қадар давом этади.**

ОЙНОМА ТАҲРИРИЯТИ

АТТОРХОНЛИК АНЖУМАНИ

Тошкент давлат Шарқшунослик олий билимгоҳи шарқ халқлари тили ва адабиёти факултетида буюк мутафаккир, тасаввуф илмининг билимдони Фаридиддин Аттор ижодига бағишланган илмий конференция бўлиб ўтди.

Анжуман Аттор руҳига тиловат ўқиш билан бошланди. Конференцияни олий билимгоҳнинг шарқ тиллари ва адабиёти факултети декани А. Маннопов очиб, Жалолиддин Румийнинг улуғ устод ҳақидаги Аттор шарқ мумтоз адабиётининг руҳидир ва усиз бу катта адабиётни тасаввур қилиб бўлмайди, мазмунидаги мисраларини келтирди.

ЎзФА Шарқшунослик илмий-тадқиқот институтининг катта илмий ходими Қ. Муниров Атторнинг адабий-илмий мероси ҳақида гапирди. Унинг таъкидлашича, ҳозирги кунда Атторнинг юздан ортиқ қўлёзмалари институт хазинасида сақланмоқда. Уларни кенг ўрганиш, тадқиқ этиш вақти етди.

Шарқшунослик олий билимгоҳининг доценти С. Йўлдошева «Аттор ижодининг Эронда ўрганилиши тарихи» мавзуида маъруза қилди. У Эрон олимларининг тадқиқотларига таяниб Атторнинг тўлиқ исмшарифи Фаридиддин Абу Ҳамид Муҳаммад бин Абу Бакр Иброҳим бин Исҳоқ Аттор Кадканий Нишопурий эканлигини айтди.

Олимлардан А. Ҳабибуллаев Атторнинг «Пандномa», М. Ҳасанов «Хусравнома» асарлари ҳақида, Ҳамид Сулаймонов номидаги Қўлёзмалар илмгоҳининг ходими Ҳ. Исломов эса «Алишер Навоийнинг Атторнинг «Тазкират ул-авлиё» асарига муносабати» мавзуида гапирдилар.

ТошДД профессори Нажмиддин Комиловнинг «Атторнинг тавҳид ғоялари» деб номланган маърузаси тингловчиларда турли ҳил фикр-мулоҳазалар уйғотди ва илмий баҳсларга сабаб бўлди.

Ҳиндшунос олим О. Шоматов Аттор ижодининг Ҳиндистонда ўрганилиши хусусида гапириб, унинг «Мантиқ ут-тайр» асарининг урду тилига таржимасини қиёсий таҳлил қилди. Эроншунос олим М. Имомназаров эса Атторнинг «Мантиқ ут-тайр» асаридан илҳомланиб туркий тилда яратилган асарлар ҳақида фикр юритди.

Анжуманда сўзга чиққанлар тасаввуф адабиётини, жумладан Атторнинг улкан поэтик ва илмий меросини холисона тадқиқ этиш зарурлигини айтиб ўтдилар. Шунингдек, бу мураккаб, аммо савобли ишга йирик адабиётшунос олимларни, файласуфларни жалб қилиш лозимлигини, тасаввуф адабиёти вакиллари ижодини чуқур тадқиқ этмасдан ва умумлаштирмасдан туриб ўрта аср мусулмон халқлари адабиёти тарихини, хусусан форс ва туркий адабиёт тарихини холисона баҳолаб бўлмаслигини алоҳида таъкидладилар.

Бу илмий анжуман атторхонликдан атторшуносликка ўтиш учун туртки бўлади деб умид қиламиз.

Жалил ҲАЗРАТҚУЛОВ

БИЛДИРИШ

Азиз биродарлар!

Шу йил 9 март, душанба куни соат 15.00 да Тошкент шаҳар Билимлар уйида (Абдулла Қодирий кўчаси, 13-уй) Ўзбекистон республикаси Адиблар иттифоқи ҳамда Билим жамияти ҳамкорликда Сизни Америкода яшовчи ватандошимиз шоир Булоқбоши билан ижодий гурунгга таклиф этади.

Бу бизнинг ватандош биродаримиз билан илк дийдор кўришувимиз бўлади!

Ташрифингизни кутамиз, биродарлар.

ЎзРАИ КОТИБИЯТИ

БАЙРАМ ҲАЗИЛЛАРИ

диктор Насиба ҚАМБАРОВАга

Турғунлик даври ўтди,
Ўтди қайта қуриш ҳам,
Ўтиб кетар гўшт учун
Навбатларда туриш ҳам.
Нонбликка номзодлар
Сайловларда толажак.
Фақат бизнинг Насиба
Ўзгармасдан қолажак

●

хонанда Юлдуз УСМОНОВАга

Амриқога бориб келди,
Сайр эмас — ҳориб келди.
Хориждаги юртдошларга
Юрагини ёриб келди.
Йўқ нарсани йўндирди у,
Унмаганни ундирди у.
Туркистонга ташриф учун
Бейкерни ҳам кўндирди у.

●

шоира Зулфия БОБОЕВАга

Янги уйга кўчдингиз,
Ювсангиз — бориш биздан.
Адирларга чиқардик
Кўзилар босган издан.
Даҳанасой бўйида
Берардингиз шеър ўқиб.
Зерикканга ўхшайсиз
Қиш бўйи пайпоқ тўқиб.

●

«ДУТОРЧИ ҚИЗЛАР» дастасига

Қаримаса экан қизлар, қаримаса,
Қошдан ўсма, лабдан қўшиқ аримаса.
Ўтмиш сари кузатгач беш-ўн йилларни
Тинглаймизми биз дуторчи кампирларни?

●

83-алоқа бўлими мудири
ХУМАЙРАХОН опага

Уни ҳамма муҳаррирлар танийди,
Уни ҳамма ёзувчилар танийди!
Юракларни битта армон янийди,
Биз ҳам ундай машҳур бўлсак, қанийди?

Ҳазиллар муаллифи Оллоёр БЕГАЛИЕВ

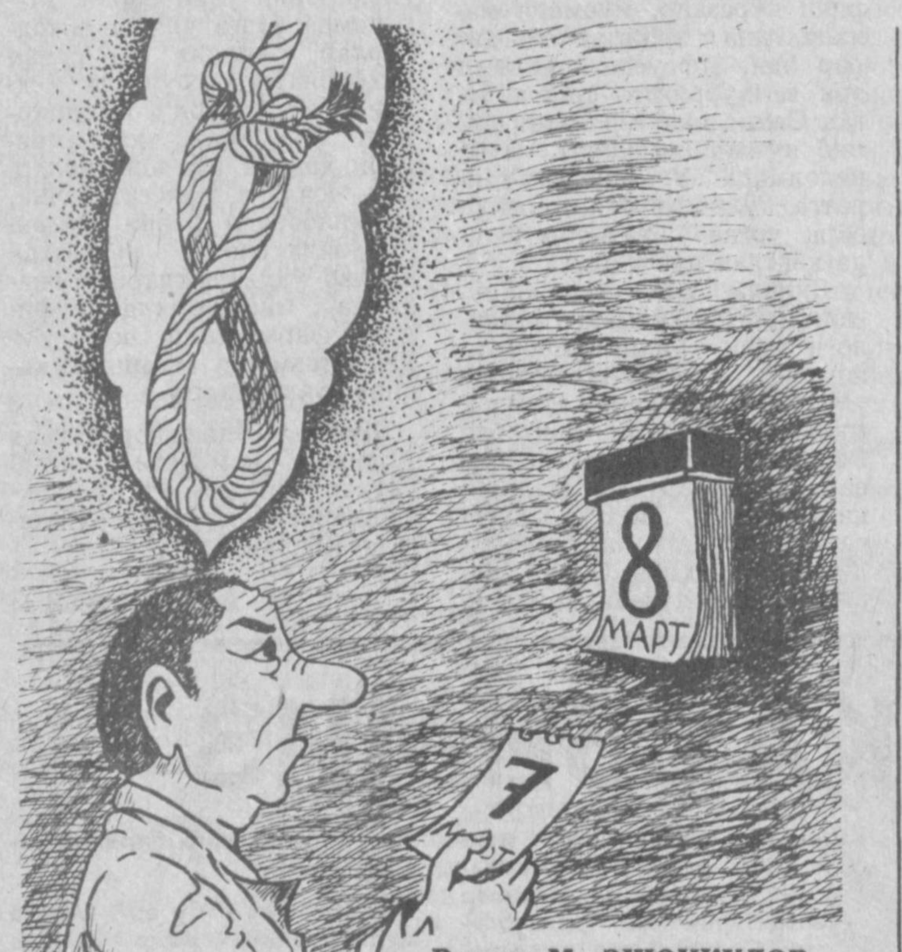

Рассом М. ЭШОНҚУЛОВ

ЕНГ ИЧИДАГИ ГАПЛАР

ЙЎЛЛАР

Илгариги раҳбарни кадр танлашни билмасликда айблаб ишдан бўшатишди. Чунки унинг ўринбасарлари ҳам, бўлим бошлиқлари ҳам ўзларига яраша ишбилармон бўлиб, раҳбар билан доимо талашиб-тортишишар, баҳслашардилар. Аммо барибир, турли йўллар билан бўлса-да битта мақсад сари боришарди.

Янги тайинланган раҳбар кадр танлашни «ўрнига қўяр» экан. Бу жамоадан ҳеч кимни ёнига йўлатмади. Ўзининг аввалги ишлаган жойидан офтобда қатиқ ялашган шерикларини олиб келди. Улар мутлақо тортишишмас, бошлиқларнинг айтганини сўзсиз бажаришар ва... ягона йўлдан турли мақсадлар сари боришарди.

БУШ АРАВА

Криловнинг машҳур масалидаги Оққуш, Чўртан балиқ, Қисқичбақа вақти соати етиб, ўзаро келишувга тўпландилар ва ошкора фикрлашиб олдилар.

— Мана, қачондан бери тортамиз, лекин ҳеч вақога эришмадик. Қайтанга бўйнимнинг шилингани қолди. Жонимдан тўйдим. Ортиқ чидолмайман, кетдим, — деди Оққуш учиб кетаркан. Чўртан индамай ўзини сувга ташлади. Қисқичбақа ҳам манзилига йўл олди. Улар тушовдан озод бўлдилар. Арава эса ҳамон жойида турибди.

Йўлдош СОЛИЖОНОВ

ТИМСОҲЛАРНИ ҚУТҚАРИНГ

Икки маҳбус суҳбати:

— Сенга неча йил беришди?

— Йигирма беш.

— Яхши. Хотинга мактуб ёзгандим, бериб қўярсан. Менга эса ўттиз йил беришган.

●

— Петров кўринмай қолди?

— Қамоқхонанинг тўғрисида яшайдиган Петровми?

— Ҳа, ўша.

— У ҳозир уйининг тўғрисида «яшаяпти».

●

— Негадир бошим оғрияпти? — деди Андерсон.

— Ҳаммаси овқатдан, — деди химия билан қизиқувчан хотини. — Кеча кечқурун нима егандинг?

— Ҳеч нарса. Фақат сут ичганман.

— Тушунарли: сут — пишлоққа, пишлоқ — ёғга, ёғ — қандга, қанд эса — спиртга айланган. Қани, «фуф» дечи!

●

— Бу ноҳақлик, жаноб ҳакам. Аввалги сафар қўшнимни «чўчқа» деганим учун 200 франк жарима тўлагандим. Бугун эса 500 франк деяпсиз?

— Афсуски, шундай. Эркин нархларга ўтилгандан кейин чўчқанинг ҳам баҳоси кескин кўтарилиб кетди-да.

●

Бир қария учувчидан илтимос қилибди:

— Мени кампирим билан фазода саёҳат қилдирсанг-чи. Ҳали ҳеч ҳам тайёрага чиқмаганмиз.

— Майли, розиман. Фақат бир шартим бор. Мабодо, бир марта қичқириб юборсангиз, юз сўм жарима тўлайсиз. Агар чидасангиз, текинга саёҳат қиласизлар.

Қария рози бўлиб, кампирини етаклаб келибди.

Учишдан олдин учувчи яна огоҳлантирибди:

— Отахон, бардам бўлинг. Мен тайёрани чирпирак қилиб айлантирганда, ҳамма бақириб юборади.

Бир соатлик саёҳат тугаб, ерга қўнишибди. Фазода бор маҳоратини ишга солган учувчи:

— Ғиринг, демадингиз-а? Қойилман. Келишганимиз бўйича сизларни пул олмайман. Фақат очиқ айтинг: наҳотки, ҳеч бўлмаса бир марта ҳам бақириб юборишингизга сабаб бўлмади? — деб сўрабди.

— Бир марта бўлди. Лекин чидадим. У ҳам бўлса кампирим тушиб кетган-да...

●

Хонада тўсатдан телефон жиринглади. Уй соҳибаси аста дастакни олди:

— Лаббай?

— Тезроқ етиб келинг. Қайнонангиз ҳайвонот боғидаги тимсоҳлар сақланадиган ҳовузга тушиб кетди...

— Кечирасиз, мен қайнонамдан хавотир олмайман, аммо сиз тезроқ тимсоҳларингизни қутқараверинг.

●

Габроволик ресторанга кириб, аста официантни чақирибди-да, қўлига бир танга тутқазибди.

— Жаноб, сиз бўш жойга буюртма бераяпсизми?, — сўрабди официант.

— Йўқ, — жавоб берибди габроволик. — Сал туриб, мен бир аёл билан келаман. Шунда сен «бўш жой йўқ» деб жавоб беришинг керак.

●

Голливуд киноюлдузи бешинчи марта турмушга чиқибди. Яна кимга денг? Француз рассомига.

— Энди бахтлимисан? — сўрашибди ундан мухбирлар.

— О-о, албатта! Бундан кейин фақат француз рассомларига эрга тегаман, — деб жавоб берибди киноюлдуз.

МИРЗО таржималари

«ҒАЛАБА» ДАВЛАТ ХЎЖАЛИГИ директори Ғолибов ижроқўмдаги йиғилишдан таъби тирриқ бўлиб чиқди. Ҳурпайганча келиб машинанинг орқа ўриндиғига ўтираркан, хуноби ошиб ғудранди:

— Чорва маҳсулотларини етиштириш хўжаликда барбод бўлганмиш! Асли бўлим бошлиғи бўлиб юрганим дуруст эди. Нима бу? Отамдан эшитмаган сўкишни эшитиб...

Машина депсиниб жойидан жилди. Ҳаял ўтмай идорага етиб келишди. Ҳамон жаҳлдан тушмаган Ғолибов машина эшигини зарда билан очиб, энди тушмоқчи бўлиб турганди котиба аёл у томонга кела бошлади.

— Талиб Галипович! Приёмнида бир одам сизни кутиб ўтирибди. Ҳар праздникларда келадиган... Танийсиз. Мордаси бирам не то-ей!

— Хм-м.., ревизорми? Ўзи шу етмай турувди...

Ғолибов бир оз ўйлаб тургач, шоша-пиша деди:

— Менга қара, Гулсара! Мени кўрганинг йўқ. Тушундинг? Мабодо катталар сўраб қолгудай бўлса, унда секин... анови чорва бугалтериникига одам жўнат. Ўша ерда маслаҳат ошида бўламан...

Машина депсиниб яна жойидан жилгач, Ғолибовнинг хуноби баттар ошди: бир камим энди шу ревизор эди. Олдинги директор бунга ем едириб ёмон ўргатган-да Ҳар байрам, ҳар сайилда келиб кўзига кўринган, қўлига илашганини ўмариб кетади. Тағин ўзи қолиб, шопирга ҳам сўрагани-чи. Шопири ўзидан қолишмайди.

Бироздан сўнг Ғолибов меҳмонхонада биқинини болишга берганча ёнбошлаб ётар, чиройи андак очилганди: «Ҳа, энди катта хўжаликда камчилик бўлади-да, — аччиқ чойни босиб-босиб сипқораркан, Ғолибов ўзига-ўзи тасалли берди. — Ижроқўм бўлгач сўкади-да! Ўзинг ҳам анойилардан эмассан. Қўрс-қўполликда бу жойларда сенинг олдингга тушадигани йўқ. Ўтган йили-ку идора қоровули Эшқобул чолни «Энангни...» деб сўкиб бюрода эшитганингни эшитгандинг... Яхшиямки, бояги ғилай ревизор олдимдан чиқиб қолмади. Бўлмаса аччиқ устида энағарни ҳам...»

Шу пайт даҳлиз томондан шовур-шувур эшитилди. Лаҳза ўтмай эшик очилиб, мезбоннинг боши кўринди.

— Директор бова... Сизни бир меҳмон...

Ғолибов жаҳл билан биқинидан болишни олиб четга отди.

— Мен нима деб буюрган...

Директорнинг сўкишга жуфтланган оғзи ланг очилганча қолди. Остонада тарвуз қорин, қирғий бурун, қора кўзойнакли басавлат одам унга қараб тиржайиб турарди.

— Салом бердик... А, бу қидираверib кўзлар қорайиб кетди-ку, Толибжон! Қадрдонлик ҳам шунақа бўладими? Қани, ош ейдиган табаррук қўлларини... Бисмил-ло!

Ғолибовнинг ҳуши бошидан учди: «Ие, бу Галя айтган ўша «мордаси не то, ғилай ревизор-ку! Об-бо, бўрини йўқласанг... Энди бундан осонликча қутулиб бўпсан. Ишқилиб, оғзимнинг ошиқ-мошиғи бузилмасин-да!»

Директор истар-истамас ўрнидан ярим қўзғалди.

— Келинг, ўртоқ Абдулаҳатов...

Абдулаҳатов қўл олиб кўришаркан, бир лаҳзада дастурхондан бошлаб, хонанинг бурчакларию шифтга қадар кўзойнагининг таги билан кўз югуртириб чиқди. Сўнг бетакаллуф тўрда чордона қуриб, қўлини ҳовуч қилди.

— Қани, омин. Нол бир, нол икки, нол уч... э-э, ана боринг нол тўртгаям ишингизни тушғулик қилмасин... Ҳи-ҳи,ҳи... Ҳазил-да энди бу, ўртоқ Ғолибов! Лекин, биз буларнинг бирортасидан эмасмиз. Бунинг устига эски қадрдонмиз. Эски директорингиз бемаза одам бўлсаям, аммо сизни кўп мақтарди: «Шу бола ўлмаса, ўрнимга директор бўлади. Ўртоқ Абдулаҳатов, сиз ҳам шу кадрни райкомдаги ўртоқларга шипшитиб қўйинг», дерди. Шипшитиш ҳам гапми... Шундай бўлгач, сизга кўнгил тортади-да. Шу кунларда денг... Қани, овқатга қаранг. Бай-бай-бай, гўшт совиб қолибди-ку! Шу денг, шикоят хатлар тарновдаги сувдай шариллаб оқиб келаяпти... Ошкоралик деб оғзига келганини одамларам ёзавераркан-да! Анови туздонни бу ёққа узатинг-чи! Сизнинг хўжалигингиздан ҳам бор. Мазмуни директоримиз ундай, директоримиз бундай...

ҒОЛИБОВ ЎТИРГАН ЖОЙИДА қалқиб тушди.

— Опкемабсиз-да, бир-иккитасини... Ким ёзган бўлсаям путини жиртиб ташлардим, энағарни!..

— Менинг ўзим-чи! Қизиқмисиз, мен ўша ерда турган бўлсам, сиздай қадрдонга... Бу, Толибжон анови бўйни узундан кўринмайдими? Ҳа-а, замонга қараб денг... Тўғри, тўғри... Бизам қарор чиқишидан қирқ кун олдин ташлаганмиз шу зормандани... Бўлмаса, пепсикўладан пақиллатингчи... Тошкент сувга аралаштириб-да! Сизни ким айтади давра кўрган директор деб...

Абдулаҳатов кутилмаганда ўрнидан шундай тез сапчиб қўзғолдики, ҳатто кўзойнаги учиб кўрпачага тушди:

— Э, бу... Иш расво бўпти-ку! Э, бу шопир болани эсдан чиқарибмиз-ку! Оббо, якка ўзи кўчада...

Ғолибов ревизорга бақрайганча бир оз туриб қолди, сўнг жаҳл билан биқинига бошқатдан болиш тортди.

— Нима эмиш депман!.. Бунча шопирга меҳрибон бўлмасангиз.

— Йўқ, йўқ... — Абдулаҳатов шошиб олдинга икки-уч қадам юрди. — Ўсаман деган раҳбар аввало шопири билан...

Ревизор гапини тугатолмади. Эшик очилиб, чойнак кўтарган мезбон кўринди:

— Бизда меҳмон кўчада қолмайди, биродар! Шопирингиз аллақачон қудалар билан чой ичиб, гурунглашиб ўтирибди. Ҳай, бўлмаса... Сизлар бемалол...

Абдулаҳатов кўнгли жойига тушгач, қайтиб келиб ўрнига ўтирди. Ғолибов чойни қайтараркан пичинг отди:

— Шопирингизга бунча меҳрибон бўлмасангиз-а! Эҳтиёт бўлинг, эчки семирса эгасини сузади!

Абдулаҳатов кемириб шир-яланғоч қилган суягини дастурхонга уриб қоқаркан, бош чайқади.

— Эчки бўлса сузади-да! Бизди шопир бола қўй.

«Оббо, — ғижинди Ғолибов юзини терс бураркан. — Шундан бекор гап очдим. Энди, бу эзма ярим соат шопирини мақтайди».

— Бизнинг шопир шустриймас, мабодо «туя кўрдингми?» деб сўрасангиз, «Йўғ-е, тулки эди-ю» деб турадиган хилидан. Шунақа... Шу шопиримни шахсан хотинимнинг ўзи тавсия этган...

— Ҳм-м... — Ғолибов зўрлаб илжайди.— Ҳали хотиннинг қариндоши десангиз-чи? Ана, гап қаёқда...

— Шундай — деди, Абдулаҳатов. — Шопиримиз хотинга қариндош. Қариндош бўлгандаям... Умуман хотин уруғининг ичида менга ёқадигани фақат шу бола... Бошқа қариндошларининг ҳаммаси палағда... Ие, ие... Ана, паловхон тўра ҳам келиб қолди-ку. Яшасин!!!

Мезбон ҳовури кўтарилиб турган товоқ тўла ошни дастурхонга келтириб қўйди. Абдулаҳатов нима учундир кўзойнагини олдида, даструмоли билан обдон артгач, қайтадан бурнининг учига қўндирди. Сўнг билак шимариб, остонага етган мезбоннинг ортидан қичқирди:

— Ў-ў... ука! Тағин бизни шопир бола... ошсиз қолмасин!

Ғолибов чидолмасдан ўрнидан туриб кетди. Ҳайратланиб қараган Абдулаҳатовга заҳар танг қилганини айтиб ташқарига йўл олди. Йўлакда чой янгилаб келаётган уй эгасини тўхтатиб, буйруғини бузиб, олдига одам қўйганлиги учун ўхшатиб сўкди.

— Ахир, меҳмон киши, — ўзини оқлади уй эгаси. — Қандай қилиб мен уни... Бошқа одам бўлса ҳам...

— Э, бундай меҳмонни! — Ғолибов куракда турмайдиган сўз билан сўкинди, ҳовури пасайиб, ичкарига кирди. Кекирганча товоқ юқини сидириб қош-кўзига суртаётган Абдулаҳатов шоша-пиша кўзойнагини қўндириб, яна унга танбеҳ берган бўлди:

— Кўп чой ичманг-да, директор. Сигаретдан борми? Тўғри қиласиз чекмай... Ничево, носдан урамиз... Қани, ўтиринг... Сизга бир кичкина илтимос бор...

Ғолибов лабини қаттиқ тишлаб кўрпачага оҳиста чўкди: «Ишқилиб сўкиб юбормайин-да!»

— Илтимос шуки, Толибжон... Биз бир-биримизга ишимиз тушадиган одамлармиз... Олдинги директорингизга ҳам кўп яхшиликлар қилганмиз... Бемаза, гапни олмади-да! Шу сизга айтсам, Толиббой укам, шопиримизнинг аёли қўзилаган. Ана шу бачча топган келинчак хотинга ҳам, ўзимизга ҳам қариндош бўлади. Карочи, шу келин камдармон. Ҳозирги хотинларни биласиз-ку, ўттизга кирмай ўтин бўлади, қирққа кирмай қир қилади... Хуллас, ука... товуқ-повуқ, курка-пурка... Озроқ зиғир ёғ.

Ғолибов бирдан «ўҳ» деб юборди.

— Хуллас, етти хазина денг! Энди, ўртоқ Абдулаҳатов, унақа қўй устида тухум қиладиган замонлар ўтиб кетди. Ҳаммасини собиқ директор оғайнингиз ўзи билан бирга олиб кетган. У ёғини сўрасангиз, ўша сиз айтган етти хазина учун бугун етмиш яшар энамни ижроқўмнинг раисига эрга бериб келаяпман. Сиз ҳам ахир бундай тушунинг-да!

— Йўқ-е? — ревизор кўзойнагини юлқиб олиб, ғилай кўзини чақчайтирди. — Унинг хотини бор эди-ку! Ўзи бизга қариндош... Ҳа-а! Ҳм-м... Ҳай, чойдан қуйинг... Менга-ку бировнинг мўйи ҳам керакмас... Шу шопир болага... Бечора, хафа бўладиган бўлди-да!

Орага оғир жимлик чўкди. Директор узун сўкиш олди. Ревизор хўриллатиб чой ҳўплади. Ҳовлининг қай бурчидандир хўрознинг чўзиб қичқиргани қулоққа чалинди. Абдулаҳатов сергак тортиб, директорнинг енгидан ушлади.

— Келинг, шу шопир болани хафа қилманг! Йўлини мана ўзим ўргатаман. Ҳали шу ҳовлида тўрт-беш паррандага кўзим тушувди... Совхозникига қийналсангиз, майли, шу уйнинг эгасига секин... Маъқулми? Хўрози шарт эмас. Макиён ҳам шопир болага бўлаверади. Шундай қилинг, ука! Бир ияк қоқинг, дўстим. Ҳали кўз-кўзга...

ҒОЛИБОВ ўрнидан илкис қўзғалди.

— Қўйинг-э, Абдулаҳатов. Тўйхонада одам кўп... Уят бўлади! Ҳа, ана йилнинг охирида келинг. План тўлса, бошқа гап. Энди, узр, жиндак мажлисчамиз бор... Шунга... Бошқа пайт... Хайр!

— Ие, кетаяпсизми?! Шош-ш... — Абдулаҳатов ҳам сакраб ўрнидан қўзғалмоқчи бўлганди, қорни ён томонга оғиб кетиб, ўзини эплолмади, деворга кафт тираб қолди.

— Оббо, шопир бола, хафа... Ўв-в, Толибжон! Ҳеч бўлмаса тўйбонга айтинг, тугунча-пугунча ташкил қиб берсин! Хом гўшти бўлмаса, пишганиям... Энди, бизни шопир болани сазаси. Ие, ҳой, қаёққа кетаяпсиз? Ахир, шопир...

Ғолибов остона хатлаб чиқаркан, бу сафар тишларининг орасидан сирғалиб чиққан сўкишни тутиб қололмади.

— Ҳе, шопирингди...

Эшик тарақлаб ёпилди. Абдулаҳатов деворга суянганча тировичдек қотди. Хўроз чўзиб-чўзиб қичқирди. Бир оздан сўнг ташқаридан оёқ товуши эшитилиб, кимдир бош суқди.

— Дада, кетмаймизми, ахир, аям...

Бу Абдулаҳатовнинг шопири эди.

Муҳаммад ОЧИЛ

Абдураҳмон Акбар асли Янгийўллик. Яқинда у Усмон Носир номидаги мукофотнинг болалар адабиёти бўйича илк лауреати бўлди. Кўпминг сонли муштарийларимиз номидан Абдураҳмонни бу мукофот билан табриклаймиз.

ДУГОНАЛАР

Мақтаниш эмас, рости
Ҳар тонг барвақт турамиз.
Қовоқ солиш бизга ёт,
Доим кулиб юрамиз.
Кулган ўғил-қизларнинг
Ишлари «беш» бўлармиш.
Саришта бўлса қанча,
Соғлиги эш бўлармиш.
Кўриб турганингиздек,
Ёмонмас ишларимиз.
Олти ёшга тўлсак ҳам,
Бус-бутун тишларимиз.

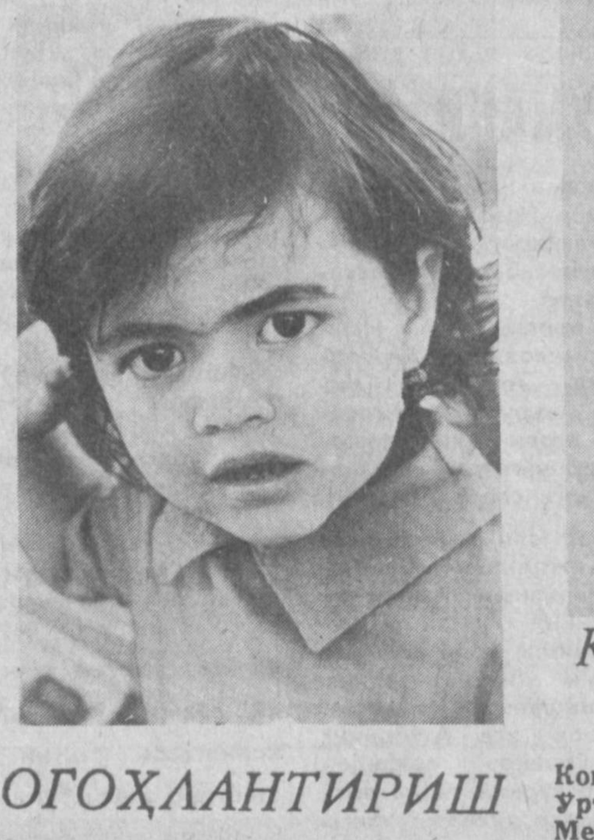

ОГОҲЛАНТИРИШ

Мен аямнинг қизиман,
Мен дадамнинг қизиман.
Бувамнинг «шоколади»,
Бувимнинг юлдузиман.
«Пучуқ»сан деб устимдан,
Кулиб нима қиласиз.
Қанақа қизлигимни,
Бир йиғласам,
биласиз!

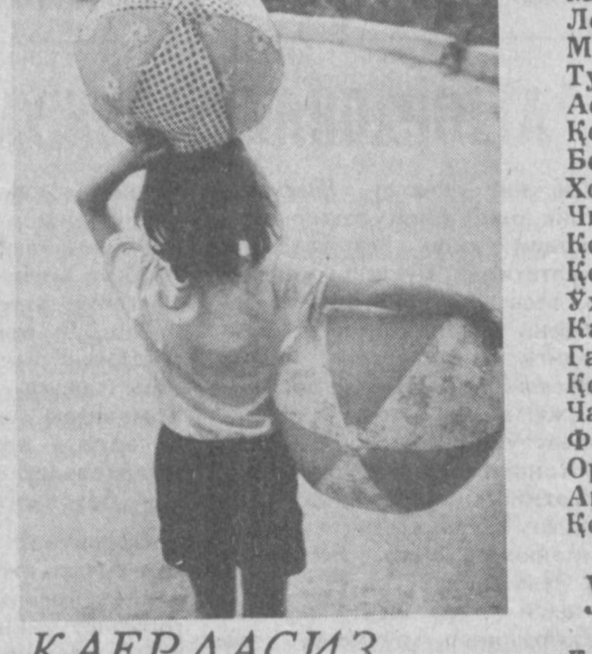

ҚАЕРДАСИЗ, БОЛАЛАР?

Коптогим йўқ пайтлари
Ўртоқларим кўп эди.
Менинг орзулаганим
Биттагина тўп эди.
Бугун бирмас,
иккита
Коптогим бор,
кўнглим тўқ.
Ўйнай десам нечундир
Бирорта ҳам дўстим йўқ?..

ЧИВИН

Миттигина чивинсан,
Лоф бўлар десам маккор.
Мени доғда қолдирдинг,
Тутқич бермай неча бор.
Асли сенга-да қийин,
Қорнинг бўлганида тўқ.
Бемаҳалда ғинғиллаб
Хонага кирмасдинг, йўқ.
Чироқни ёққан пайтим
Қочмас эдинг панага.
Қонимизни сўрмасдинг
Ўхшаб беюз канага.
Кана қайда, сен қайда,
Гапим келмасин малол.
Қорнинг мешмасдир, ахир,
Чақсанг майли, чақа қол.
Фақат укамга тегма,
Ором олсин у бир дам.
Анчадан бери бетоб,
Қони ҳам кам, жуда кам...

ЎЗБЕКЧА ШАРТ

Балки мендан абжирдирсан,
Балки сендан кучлиман,
Қулоғингга битта гапни,
Айтмоқликка бурчлиман.
Белимизда шойи қийиқ,
Кийволганмиз дўппини.
Шундай бўлгач, курашайлик
Ғирромлашмай,
бўптими?

Абдураҳмон АКБАР

СЕНДАН ҲАМ БУЮГИ БОР

ТУРК МАҚОЛЛАРИ

Ақчасиз бозорга борма, кафансиз мозорга кирма.

●

Ақлли билан тош ташимоқ, аҳмоқ билан ҳолва емоқдин афзалдир.

●

Ориф таъриф истамас.

●

Отанинг ҳақи — авлодга мерос.

●

Бир оғиздан чиқса, бир водийга ёйилур.

●

Бир ғишт билан девор бўлмас.

●

Дўст юздан, душман кўздан билинур.

●

Элингни, дилингни, белингни соғлом тут.

●

Ишсизлик очлик келтирур.

●

Қаноат — туганмас бир хазинадур.

●

Мағрур ўлма, подшоҳим, сендан ҳам буюги бор.

●

Молим ҳалол, жоним озод.

●

Сақла самонни, келур замони.

●

Бемаҳал очилган гул тез сўлар.

Туркия туркчасидан, ўзбек туркчасига А. АБДУАЗИЗОВ уйғунлаштирган

Рассом А. МАМИТАЛИЕВ

МУАССИС: «ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ» ҲАФТАЛИГИ ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ

ҲАММУАССИС: МАДАНИЯТ ВА УМУМИНСОНИЙ ҚАДРИЯТЛАР ХАЛҚ АКАДЕМИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ва САНЪАТИ

Манзилгоҳимиз: Тошкент-700083, Ленинград кўчаси, 32. Телефонлар: қабулхона — 33-52-91, хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-56-49

«ЛИТЕРАТУРА И ИСКУССТВО УЗБЕКИСТАНА»
Издается на узбекском языке

Редакцияга келган қўлёзма ва суратлар муаллифларга қайтарилмайди.

Бош муҳаррир: Аҳмаджон МЕЛИБОЕВ

Таҳрир ҳайъати: Мурод АБДУЛЛАЕВ (ижтимоий ҳаёт бўлими мудири), Ашурали ЖЎРАЕВ (санъат бўлими мудири), Мирзо КЕНЖАБЕК, Камол МАТЁҚУБОВ (наср ва назм бўлими мудири), Маҳмуд САЪДИЙ (адабиётшунослик ва танқид бўлими мудири), Озод ШАРАФИДДИНОВ, Иброҳим ҒАФУРОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Саъдулла ҲАКИМ (масъул котиб)

ЖАМОАТЧИЛИК КЕНГАШИ:
Аҳмадали АСҚАРОВ, Ҳамидулла АКБАРОВ, Шароф БОШБЕКОВ, Эркин ВОҲИДОВ, Одил ЁҚУБОВ, Нафиса ЗОҲИДОВА, Пўлат ЗОҲИДОВ, Баҳодир ЙЎЛДОШЕВ, Дадахон НУРИЙ, Абдулла ОРИПОВ, Турсуной СОДИҚОВА, Тошпўлат ТОЖИДДИНОВ, Жавлон УМАРБЕКОВ, Тўхтасин ҒАФУРБЕКОВ

Навбатчи муҳаррир — Ашурали ЖЎРАЕВ
Босмахонага топшириш вақти — 21.00. Топширилди — 20.35

1956 ЙИЛ 4 ЯНВАРДАН НАШР ЭТИЛА БОШЛАГАН

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

БАҲОСИ 2 СЎМ

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64592. Буюртма 6299. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12